

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL TEISĖS AKTŲ, REGULIUOJANČIŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS SANTYKIUS, NUOSTATŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2006 m. lapkričio 13 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovams Seimo nariui Arminui Lydekai ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento vyriausiajai specialistei Kristinai Pažusytei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2006 m. spalio 11 d. išnagrinėjo bylą Nr. 45/03-36/04 pagal šiuos prašymus:

– pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės, susidedančios iš Aleksandero Poplavskio, Sauliaus Lapėno, Jono Jučo, Audriaus Klišonio, Juozo Matulevičiaus, Raimondo Šukio, Eligijaus Masiulio, Romano Algimanto Sedlicko, Domininko Veličkos, Virginijaus Martišausko, Raimundo Palaičio, Algirdo Griciaus, Dalios Teišerskytės, Gintauto Babravičiaus, Gintaro Šileikio, Valdemaro Tomaševskio, Valerijaus Simuliko, Vasilijaus Fiodorovo, Algimanto Valentino Indriūno, Kęstučio Skamarako, Rimo Valčiuko, Alfonso Macaičio, Irenos Šiaulienės, Jurgio Utovkos, Antano Bauros, Viktoro Rinkevičiaus, Kazimiros Danutės Prunskienės, Sergejaus Dmitrijevo, Vydo Baravyko, Jono Liongino, Prano Vilko, Henriko Žukausko, Vlado Žalnerausko, VACLAVO STANKEVIČIAUS, prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnis

neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29, 12 straipsniams;

– pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 17 straipsnio 1 dalies 1 punktas ta apimtimi, kuria nustatyta, kad teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), gyvenantiems kitose valstybėse, ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1, 2 dalims, 12 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniams teisingumo ir teisinės valstybės principams.

Šie prašymai Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 10 d. sprendimu buvo sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 45/03-36/04.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Pareiškėjas – Seimo narių grupė kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Pilietybės įstatymo 18 straipsnis neprieštarauja Konstitucijos 29, 12 straipsniams.

2. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 17 straipsnio 1 dalies 1 punktas ta apimtimi, kuria nustatyta, kad teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), gyvenantiems kitose valstybėse, ir Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1, 2 dalims, 12 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniams teisingumo ir teisinės valstybės principams.

II

1. Pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymas grindžiamas šiais argumentais.

1.1. Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje yra nustatyti pilietybės netekimo pagrindai, o 2 dalyje nustatytos vieno iš pilietybės netekimo pagrindų – įgijus kitos valstybės pilietybę – taikymo išimty: Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 2 punktas *inter alia* netaikomas lietuvių kilmės asmenims, kurių tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu. Pareiškėjas teigia, kad pagal šią nuostatą kiekvienas lietuvis, įgijęs kitos valstybės pilietybę, galės turėti kartu ir Lietuvos Respublikos pilietybę, o lenkams, rusams, žydams ir kitų tautybių Lietuvos Respublikos piliečiams galimybė turėti dvigubą pilietybę

nesuteikta. Todėl, pareiškėjo nuomone, pilietybės netekimo siejimas su asmens tautybe prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, kuriame įtvirtinta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, kad žmogaus teisių negalima varžyti ar teikti privilegijų tautybės, kalbos, kilmės ar kitu pagrindu.

1.2. Pareiškėjo manymu, ginčijama Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalies nuostata, visiems lietuvių kilmės asmenims suteikianti teisę į dvigubą pilietybę, neatitinka ir Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, kad, išskyrus įstatymo numatytus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

2. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

2.1. Pagal Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto, 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto ir Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai buvimo Lietuvos Respublikos piliečiais ir teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo požiūriu yra suskirstyti į kelias grupes: 1) lietuvių kilmės asmenys laikomi Lietuvos piliečiais ir (arba) išsaugo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę neatsižvelgiant į tai, kur jie gyvena; 2) kitos etninės kilmės (tautybės) asmenys yra suskirstyti į dvi grupes: pirma, išvykusieji gyventi į bet kurią užsienio valstybę, bet ne į savo etninę tėvynę; tokiu atveju jie yra laikomi Lietuvos piliečiais ir (arba) išsaugo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, ir, antra, išvykusieji į savo etninę tėvynę ir apsigyvenusieji joje (t. y. repatrijavusieji) – tokie asmenys nėra laikomi Lietuvos Respublikos piliečiais, jie neišsaugo ir teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę. Pateiktas repatrijavimo sąvokos apibrėžimas yra ginčytinas, o asmens teisinio statuso (pilietybės pripažinimas ar teisės į pilietybę išsaugojimas) nustatymas, siejant tai su asmens etnine kilme ar tautybe, pažeidžia asmenų lygybę, yra diskriminuojantis, todėl, pareiškėjo teigimu, toks ginčijamų Pilietybės ir Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymų nuostatų turinys prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, Konstitucijos 12 straipsnio 1, 3 dalims, taip pat konstituciniams teisingumo ir teisinės valstybės principams.

2.2. Pareiškėjo nuomone, Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nustatytas repatrijavimo sąvokos apibrėžimas neatitinka visuotinai pripažinto šios sąvokos apibrėžimo, kadangi paprastai aiškinant šią sąvoką yra nurodomas asmens teisinis ryšys su tam tikra valstybe, o ne su jo etnine kilme.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario A. Lydekos rašytiniai paaiškinimai, taip pat suinteresuoto asmens – Seimo atstovės Seimo kanceliarijos Teisės departamento vyriausiosios specialistės K. Pažusytės (atstovaujančios suinteresuotam asmeniui – Seimui) bylos dalyje pagal pareiškėjo – Vilniaus

apygardos administracinio teismo prašymą) rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamos įstatymų nuostatos Konstitucijai neprieštarauja. Suinteresuoto asmens atstovų pozicija grindžiama šiais argumentais.

1. A. Lydeka pažymi, kad šios Pilietybės įstatymo nuostatos priėmimą sąlygojo daugelio lietuvių bendruomenių užsienyje prašymai sudaryti galimybę lietuvių kilmės Lietuvos Respublikos piliečiams, kurie išvyko iš Lietuvos po 1990 m. kovo 11 d. ir šiuo metu gyvena kitose užsienio valstybėse, net įgijus tos kitos šalies pilietybę neprarasti Lietuvos Respublikos pilietybės.

2. Seimo atstovo teigimu, istoriškai dvigubos pilietybės atsiradimas siejamas su valstybių teritoriniais pasikeitimais, gyventojų migracija, valstybių įstatymų, reglamentuojančių pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką, kolizija ir kitomis priežastimis. Taigi dvigubos pilietybės atsiradimas yra susijęs su valstybės diskrecija nustatyti kriterijus, būtinus tos valstybės pilietybei įgyti.

3. Suinteresuoto asmens atstovo nuomone, Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies nuostata, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis, reiškia, kad dvigubos pilietybės draudimas nėra absoliutus – įstatymų leidejas gali nustatyti atvejus, kai Lietuvos pilietis tuo pat metu gali būti ir kitos valstybės pilietis. Toks atvejis pirmiausia įtvirtintas Pilietybės įstatymo 16 straipsnyje, kuriame numatytas pilietybės suteikimas išimties tvarka. Pilietybės įstatyme yra numatytas ir antras atvejis, kai asmuo gali turėti dvigubą pilietybę, t. y. išvykęs iš Lietuvos ir įgijęs kitos valstybės pilietybę, tačiau tokių asmenų yra labai nedaug. Todėl, A. Lydekos nuomone, ginčijamos Pilietybės įstatymo nuostatos neprieštarauja Konstitucijos 12 straipsniui.

4. Vertindamas Pilietybės įstatymo 18 straipsnio atitiktį Konstitucijos 29 straipsniui Seimo atstovas pažymi, kad teisė išsaugoti Lietuvos Respublikos pilietybę lietuvių kilmės asmenims objektyviai gali būti grindžiama lietuvių tautos išskyrimu Konstitucijos preambulėje: lietuvių tauta įkūnija „prigimtinę žmogaus ir Tautos teisę laisvai gyventi ir kurti savo protėvių žemėje“ – nepriklausomoje Lietuvos valstybėje. A. Lydeka atkreipia dėmesį ir į Konstitucijos 32 straipsnio 4 dalį, kurioje nustatyta, kad kiekvienas lietuvis gali apsigyventi Lietuvoje, taip pat į tai, kad lietuvių kilmės asmenų statusas ir ankstesniuose įstatymuose būdavo reglamentuojamas kiek kitaip nei kitos etninės kilmės asmenų statusas. Todėl, suinteresuoto asmens atstovo nuomone, ginčijamos Pilietybės įstatymo nuostatos neprieštarauja ir Konstitucijos 29 straipsniui.

5. A. Lydeka ir K. Pažusytė, vertindami Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžtą repatrijavimo sąvoką, pažymi, kad teisės teorijoje pripažįstama, jog įstatymo tekste vartojamas bendrinės kalbos žodis paprastai šalia bendrinės reikšmės dar įgyja specialiąją – teisinę reikšmę, taip pat kad teisinė bet kurio žodžio reikšmė gali būti platesnė arba siauresnė už bendrąją reikšmę. Taigi repatrijavimo sąvoka Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatyme formuluojama siauriau nei žodynuose: ji aiškintina Pilietybės įstatymo kontekste ir

sistemoje su kitomis Konstitucijos ir šio įstatymo nuostatomis.

6. Seimo atstovai mano, kad Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatant sąlygą, kad teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugoma tik nerepatrijavusiems asmenims, ir repatrijavimą apibrėžiant kaip išvykimą į etninę tėvynę ir apsigyvenimą joje siekta apriboti asmenų, galinčių turėti dvigubą pilietybę, ratą.

7. A. Lydekos ir K. Pažusytės teigimu, Lietuvos įstatymų leidėjas Pilietybės įstatyme nustatė paprastesnę Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo tvarką lietuvių tautybės asmenims ir kitų tautybių asmenims, kurie nerepatrijavo, taip tarsi kompensuodamas šiems asmenims, praradusiems galimybę gyventi kartu su priimtinas tradicijas, papročius, kalbą išpažįstančia bendruomene, t. y. už numanomai sunkesnę socialinę adaptaciją ne etninėje tėvynėje. Seimo atstovų nuomone, įstatymų leidėjo poziciją Pilietybės įstatyme nustatant skirtingas Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo sąlygas suponavo skirtingų asmenų grupių ryšiai su Lietuvos Respublika.

8. Seimo atstovų nuomone, Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatyme apibrėžiama repatrijavimo sąvoka atspindi asmens valią priskirti save konkrečiai etninei bendruomenei (tautai), gyvenančiai jo kilmės vietoje, valią siekti ryšių su toje vietoje gyvenančiais etninės bendruomenės nariais, kultūrine, ekonomine, o paprastai ir politine bei teisine prasme integruotis į tos etninės bendruomenės gyvenimą, taip atsisakant sieti save pareigomis su Lietuvos Respublika ir iš jų kylančiais ištikimybės bei pasitikėjimo saitais. Paprastai tokie asmenys savo etninėje tėvynėje siekia susisaistyti ir (arba) susisaisto nuolatiniu teisiniu ryšiu su valstybe, t. y. įgyja jos pilietybę. Tokiu atveju Lietuvos valstybei nebelieka motyvo saugoti teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę asmeniui, buvusiam Lietuvos Respublikos piliečiu, apsigyvenusiam savo etninėje tėvynėje ir užmezgusiam teisinius politinius ryšius su ta valstybe.

IV

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrų V. Bulovo ir G. J. Furmanavičiaus, Lietuvos Respublikos teisingumo viceministro G. Švedo, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos valstybės sekretoriaus P. Koverovo, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus A. Petrausko, Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus A. Gavėno, Teisės instituto direktoriaus A. Čepo ir direktoriaus pavaduotojos V. Valeckaitės rašytiniai paaiškinimai.

V

1. Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Seimo atstovai A. Lydeka ir K. Pažusytė iš esmės pakartojė savo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus.

2. Dėl repatrijavimo sąvokos Seimo atstovų A. Lydekos ir K. Pažusytės nuomonės išsiskyrė:

A. Lydeka tvirtino, kad asmuo repatrijuodamas pasirenka, kurioje iš dviejų valstybių, galinčių suteikti jam pilietybę, apsigyvens: Lietuvoje ir toje valstybėje, su kuria jis yra susijęs socialiniais, kultūriniais, kalbiniais ir kitais ryšiais, t. y. asmuo gali būti laikomas repatrijavusiu tik tuomet, jei jo etninė tėvynė turi valstybingumą ir gali jam suteikti šios valstybės pilietybę. K. Pažusytės teigimu, asmens repatrijavimas turi būti aiškinamas kaip asmens išvykimas į savo etninės tėvynės teritoriją – nesvarbu, ar ši etninė tėvynė yra savarankiška valstybė, ar ne; sprendžiant, ar asmuo repatrijavo, aplinkybė, ar jis savo etninėje tėvynėje turėjo (turi) galimybę įgyti pilietybę ir (arba) ją įgijo, neturi esminės reikšmės.

3. Konstitucinio Teismo posėdyje kalbėjo specialistė – Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Pilietybės reikalų skyriaus vedėja D. Vežikauskaitė.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Pareiškėjas – Seimo narių grupė prašo ištirti, ar Pilietybės įstatymo 18 straipsnis neprieštarauja Konstitucijos 29, 12 straipsniams.

2. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 17 straipsnio 1 dalies 1 punktas ta apimtimi, kuria nustatyta, kad teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), gyvenantiems kitose valstybėse, ir ar Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1, 2 dalims, 12 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniams teisingumo ir teisinės valstybės principams.

3. Seimas 2002 m. rugsėjo 17 d. priėmė Pilietybės įstatymą. Šio įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad naujasis Pilietybės įstatymas „įsigalioja nuo 2003 m. sausio 1 d.“ Pagal šio straipsnio 2 dalį, įsigaliojus Pilietybės įstatymui (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija), neteko galios iki tol galiojęs Pilietybės įstatymas (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

4. Pilietybės įstatymas (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) buvo keičiamas ir (arba) papildomas Seimo 2003 m. balandžio 3 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 13, 19 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymu, Seimo 2004 m. gruodžio 9 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 26, 27, 28, 30, 31, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu, Seimo 2006 m. balandžio 6 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės

įstatymo 12, 18, 20, 26, 28, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu, Seimo 2006 m. liepos 18 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 straipsnio papildymo įstatymu.

5. Pilietybės įstatyme (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta, kokie asmenys yra Lietuvos Respublikos piliečiai, reguliuojami Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo, teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo, Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo, grąžinimo santykiai, nustatyta Lietuvos Respublikos pilietybės klausimų sprendimo tvarka, reguliuojami kiti su Lietuvos Respublikos pilietybe susiję santykiai.

6. Seimas 2002 m. rugsėjo 17 d. priėmė Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymą, kurio 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jis „įsigalioja nuo 2003 m. sausio 1 d.“ Pagal šio straipsnio 2 dalį, įsigaliojus Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymui, neteko galios iki tol galiojęs įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ (1995 m. spalio 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais).

7. Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymas (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) buvo keičiamas ir (arba) papildomas Seimo 2003 m. sausio 21 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo, Šalpos (socialinių) pensijų įstatymo, Mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo, Valstybinių pensijų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymu, Seimo 2004 m. lapkričio 11 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2, 3, 4 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu, Seimo 2006 m. balandžio 6 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 5 straipsnio pakeitimo įstatymu.

8. Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatyme apibrėžiamas Pilietybės įstatyme (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) vartojamos sąvokos „repatrijavimas“ turinys, reguliuojami santykiai, susiję su kai kurių Pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostatų taikymu.

9. Pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) 1 straipsnyje „Lietuvos Respublikos piliečiai“ *inter alia* nustatyta:

„Lietuvos Respublikos piliečiai yra:

1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo) <...>.“

Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo manymu, toks teisinis reguliavimas reiškia, kad asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai, jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai repatrijavo, nėra laikomi Lietuvos Respublikos piliečiais.

10. Pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) 17 straipsnio „Teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas“ 1 dalyje *inter alia* nustatyta:

„Teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma:

1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), gyvenantiems kitose valstybėse <...>.“

Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo manymu, toks teisinis reguliavimas reiškia, kad asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams, jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai repatrijavo, gyvenantiems kitose valstybėse, teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neišsaugoma.

11. Pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) 18 straipsnyje „Lietuvos Respublikos pilietybės netekimas“ buvo nustatyta:

„1. Lietuvos Respublikos pilietybės netenkama:

- 1) atsisakius Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 2) įgijus kitos valstybės pilietybę;
- 3) Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2 punktą netaikomas:

1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo);

2) lietuvių kilmės asmenims, kurių tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu.

3. Asmuo gali būti pripažintas netekusiu Lietuvos Respublikos pilietybės, jeigu jis tarnauja kitos valstybės karo tarnyboje arba dirba kitos valstybės tarnyboje, neturėdamas Lietuvos Respublikos atitinkamų institucijų leidimo.“

Pareiškėjo – Seimo narių grupės manymu, toks teisinis reguliavimas *inter alia* reiškia, kad kiekvienas lietuvis, įgijęs kitos valstybės pilietybę, gali būti kartu ir Lietuvos Respublikos pilietis, o kitų tautybių Lietuvos Respublikos piliečiai neturi galimybės turėti dar ir kitos valstybės pilietybę.

Šiame kontekste paminėtina, kad Seimo 2004 m. gruodžio 9 d. priimto Pilietybės įstatymo 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 26, 27, 28, 30, 31, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo 6 straipsniu Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) buvo pakeista. Paminėtina ir tai, kad Seimo 2006 m. balandžio 6 d. priimto Pilietybės įstatymo 12, 18, 20, 26, 28, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo 2 straipsniu buvo pakeista ir Pilietybės įstatymo 18 straipsnio (2004 m. gruodžio 9 d. redakcija) 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija), taip pat šis straipsnis buvo papildytas nauja 4 dalimi.

12. Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nustatyta: „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę ir apsigyvenimas etninėje tėvynėje.“

Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo manymu, toks repatrijavimo sąvokos apibrėžimas neatitinka visuotinai pripažinto šios sąvokos apibrėžimo, nes pabrėžiama asmens etninė kilmė (tautybė), o ne teisinis ryšys su atitinkama valstybe.

13. Iš pareiškėjų – Seimo narių grupės ir Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymų argumentų matyti, kad jiems kilo abejonių, ar:

– Pilietybės įstatymo 1 straipsnio (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „Lietuvos Respublikos piliečiai yra: 1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo)“ ta apimtimi, kuria, pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo manymu, įtvirtinta, kad asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai, jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai repatrijavo, nėra laikomi Lietuvos Respublikos piliečiais, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, 12 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams;

– Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „Teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma: 1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), gyvenantiems kitose valstybėse“ ta apimtimi, kuria, pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo manymu, įtvirtinta, kad asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams, jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai repatrijavo, gyvenantiems kitose valstybėse, teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neišsaugoma, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, 12 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams;

– Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalies (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „Šio straipsnio 1 dalies 2 punktą netaikomas: <...> 2) lietuvių kilmės asmenims, kurių tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu“ ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 2 punktą (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) netaikomas tik lietuvių kilmės asmenims ir yra taikomas ne lietuvių kilmės asmenims, neprieštaravo Konstitucijos 29, 12 straipsniams;

– Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, 12 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

14. Pareiškėjų – Seimo narių grupės ir Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymuose keliamos abejonės dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai yra susijusios su tuo, kaip yra apibrėžiama, kas yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kokios yra įstatyminės galimybės Lietuvos Respublikos piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę, kaip

yra reguliuojami Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo santykiai (ypač tada, kai įgyjama kitos valstybės pilietybė), taip pat su tuo, kaip yra apibrėžiamas sąvokos „repatrijavimas“ turinys (*inter alia* su tuo, kad pagal įstatymus, kurių nuostatų atitiktis Konstitucijai yra ginčijama šioje konstitucinės justicijos byloje, repatrijavimas yra aplinkybė, lemianti, ar asmuo yra Lietuvos Respublikos pilietis, ar jam yra išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę ir t. t.).

Pagal pareiškėjų prašymus sprendžiant, ar ginčijamos įstatymų nuostatos neprieštarauja Konstitucijai, Lietuvos Respublikos pilietybės santykių (susijusių su tuo, kaip yra apibrėžiama, kas yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kaip yra reglamentuojamas teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas, kokios yra įstatyminės galimybės Lietuvos Respublikos piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę, kaip yra reguliuojami Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo santykiai (ypač tada, kai įgyjama kitos valstybės pilietybė), taip pat su tuo, kaip yra apibrėžiamas sąvokos „repatrijavimas“ turinys) teisinis reguliavimas vertintinas sistemiškai ir istoriškai, atskleidžiant (atitinkamais aspektais) *inter alia* Lietuvos pilietybės santykių teisinio reguliavimo tradiciją ir raidą bei šiai konstitucinės justicijos bylai reikšmingus pilietybės instituto aspektus, įtvirtintus tarptautiniuose teisės aktuose.

II

1. Lietuvos Respublikos pilietybė – konstitucinis institutas.

2. Pilietybės santykius reguliuoja Konstitucijos 12 straipsnis, kuriame nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė įgyjama gimstant ir kitais įstatymo nustatytais pagrindais (1 dalis), kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis (2 dalis) ir kad pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką nustato įstatymas (3 dalis); Konstitucijos 84 straipsnio 21 punktą, pagal kurį Lietuvos Respublikos pilietybę įstatymo nustatyta tvarka teikia Respublikos Prezidentas; 85 straipsnis, pagal kurį Lietuvos Respublikos pilietybė teikiama Respublikos Prezidentui išleidžiant dekretą, kuris, kad įsigaliojotų, turi būti kontrasignuotas – pasirašytas Ministro Pirmininko ar atitinkamo ministro.

Konstitucijoje yra įtvirtintos ir kitos nuostatos, lemiančios Lietuvos Respublikos piliečių teisinį statusą (taip pat ir nustatančios tas teises, laisves ir pareigas, kurias turi tik Lietuvos Respublikos piliečiai), *inter alia*: Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kam, kas prievarta kėsina į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką (3 straipsnio 2 dalis); svarbiausi Valstybės ir Tautos klausimai sprendžiami referendumu, kuris skelbiamas *inter alia*, jeigu jo reikalauja ne mažiau kaip 300 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę (9 straipsnio 1, 3 dalys); Lietuvos valstybė globoja savo piliečius užsienyje (13 straipsnio 1 dalis); draudžiama išduoti Lietuvos Respublikos pilietį kitai valstybei, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis nenustato kitaip (13 straipsnio 2 dalis); Lietuvos Respublikos pilietis gali laisvai kilnotis ir pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvoje, gali laisvai išvykti iš Lietuvos

(32 straipsnio 1 dalis); negalima drausti piliečiui grįžti į Lietuvą (32 straipsnio 3 dalis); piliečiai turi teisę dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus, taip pat lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą (33 straipsnio 1 dalis); piliečiai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę 18 metų, turi rinkimų teisę (34 straipsnio 1 dalis); įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turi *inter alia* Lietuvos Respublikos piliečiai – 50 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę, gali teikti Seimui įstatymo projektą, ir jį Seimas privalo svarstyti (68 straipsnio 2 dalis); kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga – Lietuvos valstybės gynimas nuo užsienio ginkluoto užpuolimo (139 straipsnio 1 dalis); piliečiai privalo atlikti karo ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą (139 straipsnio 2 dalis); sumanymą keisti ar papildyti Konstituciją turi teisę pateikti Seimui *inter alia* ne mažiau kaip 300 tūkstančių rinkėjų (147 straipsnio 1 dalis); ir kt.

Pažymėtina (tai yra įtvirtinta Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje), kad ne visos Konstitucijos nuostatos, kurių tekste yra vartojama sąvoka „pilietis“, gali būti aiškinamos adekvačiai, t. y. kaip apimančios vien Lietuvos Respublikos piliečius ir neapimančios užsieniečių bei asmenų be pilietybės.

3. Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį Lietuvos Respublikos pilietybės institutą, yra konstatavęs: pilietybė yra nuolatinis, nepertraukiamas asmens ir valstybės teisinis ryšys; pilietybė atsiranda tada, kai asmuo tampa piliečiu, ir tęsiasi tol, kol asmuo miršta ar netenka pilietybės; piliečio teisinis ryšys su valstybe išlieka, kad ir kur pilietis būtų: ar valstybėje, kurios pilietis jis yra, ar už jos ribų, t. y. kurioje nors kitoje valstybėje, – piliečiui išvykus į kitą valstybę, jo teisinis ryšys su valstybe, kurios pilietis jis yra, nenutrūksta; būtent tai, kad piliečio ir valstybės teisinis ryšys yra nuolatinis (nepertraukiamas), leidžia atskirti šį ypatingą teisinį ryšį nuo teisinio ryšio, susidarancio tarp valstybės ir joje nuolat ar laikinai gyvenancio užsieniečio ar asmens be pilietybės: kai užsienietis ar asmuo be pilietybės išvyksta iš valstybės, jo teisinis ryšys su valstybe nutrūksta. Kai į kitą valstybę išvyksta pilietis, jo teisinis ryšys su valstybe, kurios pilietis jis yra, išlieka (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Lietuvos Respublikos pilietybė išreiškia asmens teisinę narystę Lietuvos valstybėje, atspindi to asmens teisinę priklausomybę pilietinei Tautai – valstybinei bendruomenei. Piliečių ir valstybės ryšys yra abipusis: pilietybė asmeniui suteikia ir garantuoja pilietines (politines) teises, nustato tam tikras jo pareigas valstybei; iš pilietybės santykių valstybei kyla tam tikros pareigos savo piliečiams. Pilietybė, kaip piliečio ypatingas teisinis ryšys su Lietuvos valstybe, leidžia jam garantuoti visas teises ir laisves, kurias turi tik Lietuvos Respublikos piliečiai, taip pat prireikus turėti valstybės globą tiek Lietuvoje, tiek užsienyje.

4. Konstitucijos 12 straipsnio 1 dalyje yra nurodytas pagrindinis Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo būdas: Lietuvos Respublikos pilietybė įgyjama gimstant. Pagal Konstitucijos 12

straipsnį pilietybę gali būti įgyjama ne tik gimimu (filiacija), bet ir kitais įstatyme nustatytais pagrindais.

Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis. Taigi Lietuvos Respublikos pilietis kartu negali būti ir kitos valstybės pilietis, o kitos valstybės pilietis kartu negali būti ir Lietuvos Respublikos pilietis, tačiau šis Konstitucijoje įtvirtintas dvigubos pilietybės draudimas nėra absoliutus – pagal Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalį įstatymas gali ir turi numatyti atskirus atvejus, kai asmuo gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

Vadinasi, iš Konstitucijos 12 straipsnio įstatymų leidėjui kyla pareiga ne tik įstatymu nustatyti Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo pagrindus ir sureguliuoti Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką, bet ir numatyti atskirus atvejus, kai asmuo gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

5. Konstitucinis Teismas 2003 m. gruodžio 30 d. nutarime pažymėjo, kad „absolūti dauguma asmenų yra piliečiai ne todėl, kad jie pareiškė norą būti tos valstybės piliečiais, bet todėl, kad jie yra susiję su ta valstybe tam tikru objektyviu ryšiu – tos valstybės piliečiai buvo jų tėvai (vienas iš tėvų). Pilietybės įgijimas gimstant (filiacija) yra pagrindinis pilietybės įgijimo būdas; įgyjant pilietybę gimstant yra užtikrinamas pilietybės tęstinumas, kartu ir valstybinės bendruomenės – pilietinės Tautos tęstinumas. Pilietybę galima įgyti ir natūralizacijos būdu, t. y. pilietybę suteikiama asmeniui, kuris atitinka įstatymo nustatytas sąlygas. Tokios sąlygos paprastai yra reikalavimai nuolat gyventi valstybėje tam tikrą įstatyme nustatytą laiką, taip pat mokėti valstybinę kalbą. Šie reikalavimai grindžiami nuostata, kad įgyti pilietybę siekiantį asmenį ir valstybę dar iki pilietybės suteikimo turi sieti nuolatinis faktinis ryšys, kad nuolatinis gyvenimas valstybėje tam tikrą įstatyme nustatytą laiką bei valstybinės kalbos mokėjimas yra būtinos prielaidos užsieniečiui ar asmeniui be pilietybės integruotis į visuomenę, suvokti Tautos mentalitetą ir jos siekius, valstybės konstitucinę santvarką, susipažinti su Tautos ir valstybės istorija, kultūra, papročiais ir tradicijomis, pasirengti prisiimti atsakomybę už valstybės dabartį ir ateitį. Būtent dėl to užsienio valstybės piliečiui ar asmeniui be pilietybės, norinčiam įgyti pilietybę, nepakanka vien apsigyventi šalyje – tam būtina nuolat gyventi valstybėje ilgesnį laiką, kurį nustato įstatymas, mokėti valstybinę kalbą. Taigi pilietybės įgijimas visada sietinas su asmens tam tikru objektyviu ryšiu su valstybe: šį ryšį dažniausiai lemia tai, kad piliečių vaikai gimdami tampa piliečiais (*jus sanguini*), kad (kai kuriose valstybėse) piliečiu laikomas asmuo, gimęs tos valstybės teritorijoje (*jus soli*), arba tai, kad užsieniečio arba asmens be pilietybės nuolatinis faktinis ryšys su valstybe – jeigu šis užsienietis arba asmuo be pilietybės atitinka įstatyme nustatytas sąlygas ir jam yra suteikiama pilietybė (natūralizacija) – tampa nuolatiniu teisiniu ryšiu su valstybe“.

6. Konstitucijoje įtvirtintas pilietybės institutas neatsiejamas nuo Lietuvos valstybės, nuo

pilietinės Tautos – valstybinės bendruomenės konstitucinės sampratos.

Lietuvos valstybė kūrėsi etninės tautos – lietuvių tautos pagrindu. Tai atspindėta Konstitucijos preambulėje, kurioje įtvirtinta, kad būtent lietuvių tauta (t. y. etninė tauta) prieš daugelį amžių sukūrė Lietuvos valstybę, šimtmečiais atkakliai gynė savo laisvę ir nepriklausomybę, išsaugojo savo dvasią, gimtąją kalbą, raštą ir papročius, įkūnijo prigimtinę žmogaus ir Tautos teisę laisvai gyventi ir kurti savo tėvų ir protėvių žemėje, išsaugojo siekį ir teisę gyventi nepriklausomoje Lietuvos valstybėje.

Vyraujančių etninių tautų pagrindu sukurtos valstybės – nacionalinės valstybės. Būtent nacionalinė valstybė yra etninės tautos bendro gyvenimo politinė forma, užtikrinanti galimybę puoselėti atitinkamos etninės tautos tapatumą, kultūrą, mentalitetą, kalbą, tradicijas, papročius, padedanti kaupti ir būsimosioms kartoms perduoti valstybingumo patirtį ir įgyti brandą, suteikianti būtinas istorinio išlikimo garantijas. Be nacionalinės valstybės visavertis etninės tautos gyvenimas būtų ypač pasunkintas ar net neįmanomas.

7. Tai, kad Lietuvos valstybė kūrėsi lietuvių tautos pagrindu, atsispindi ne tik Konstitucijos preambulėje, bet ir kitose Konstitucijos nuostatose: valstybinė kalba – lietuvių kalba (14 straipsnis); kiekvienas lietuvis gali apsigyventi Lietuvoje (32 straipsnio 4 dalis). Konstitucijos 32 straipsnio 4 dalies nuostata, kad kiekvienas lietuvis gali apsigyventi Lietuvoje, reiškia, kad visi užsienyje gyvenantys lietuviai, kad ir kur būtų jų nuolatinė gyvenamoji vieta, turi teisę bet kada grįžti į Lietuvą – savo etninę tėvynę. Pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris atkirstų užsienyje gyvenančius lietuvius nuo lietuvių tautos. Iš užsienyje gyvenančių lietuvių negali būti atimta galimybė dalyvauti, jeigu jie to siekia, lietuvių tautos gyvenime. Užsienio lietuviai – sudedamoji, neatskiriama lietuvių tautos dalis.

Tai yra konstitucinis pagrindas įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad lietuviai, gyvenantys kitose valstybėse, turėtų teisę tapti Lietuvos Respublikos piliečiais kitokiomis (lengvesnėmis) sąlygomis, negu kiti asmenys, siekiantys Lietuvos Respublikos pilietybės (*inter alia* kad užsienio lietuviams, siekiantiems Lietuvos Respublikos pilietybės, nebūtų taikomos įprastinės natūralizacijos sąlygos). Tai taip pat yra konstitucinis pagrindas įstatymuose įtvirtinti ir teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo institutą, taikytiną Lietuvos Respublikos pilietybės siekiantiems užsienio lietuviams, ypač jeigu jie arba jų tėvai, seneliai, proseneliai prieš tai buvo susiję su Lietuva pilietybės santykiais.

8. Lietuvių tautai, kaip etninei tautai, save priskiriantys asmenys ir šiandieninėje Lietuvos valstybėje sudaro absoliučią gyventojų daugumą. Šiuo atžvilgiu, taip pat valstybės pavadinimu, valstybinės kalbos statuso lietuvių kalbai pripažinimu lietuvių tauta atitinka visuotinai pripažintą titulinės nacijos apibūdinimą.

Kita vertus, nuo seniausių laikų Lietuvos žemėse gyveno ir nelietuviai – kitų etninių tautų

žmonės. Jie kartu su lietuviais kūrė ir gynė Lietuvos valstybę, rūpinosi jos likimu. Taigi lietuvių tautos gyvensena nuo seno buvo grindžiama lietuvių tautos, kaip titulinės nacijos, ir kitų Lietuvos teritorijoje gyvenančių tautinių bendruomenių taikiu sugyvenimu, įvairių tautų žmonių pakantumu ir tolerancija vienių kitiems atžvilgiu. Tautinės santarvės puoselėjimas Lietuvos žemėje – istorinė Lietuvos valstybės tradicija. Ši tradicija būdavo pažeidžiama tik tais Lietuvos istorijos laikotarpiais, kai pati Lietuvos valstybė būdavo okupuota svetimų valstybių, kai pati lietuvių tauta negalėjo autentiškai kurti savo politinio gyvenimo.

Lietuvių tauta puoselėja savo žemėje tautinę santarvę (Konstitucijos preambulė). Šiame kontekste pabrėžtina, kad pagal Konstituciją Lietuvos valstybės piliečių visuma sudaro pilietinę Tautą – valstybinę bendruomenę. Konstitucijos 2 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad Tauta kuria Lietuvos valstybę ir kad suverenitetas priklauso Tautai, bei 4 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus, sąvoka „Tauta“ yra vartojama būtent šia prasme.

Šiame kontekste pabrėžtina, kad Konstitucijoje vartojamų sąvokų „lietuvių tauta“ ir „Tauta“ negalima priešpriešinti. Lietuvių tauta yra Lietuvos pilietinės tautos – valstybinės bendruomenės pagrindas, būtina egzistavimo prielaida.

Minėta, kad pilietybė išreiškia asmens teisinę narystę valstybėje, atspindi asmens teisinę priklausomybę pilietinei Tautai – valstybinei bendruomenei. Lietuvos pilietinė Tauta – valstybinė bendruomenė jungia atitinkamos valstybės piliečius (nepriklausomai nuo jų etninės kilmės), o piliečių visuma sudaro Lietuvos pilietinę Tautą. Lietuvos pilietinei Tautai priklauso visi Lietuvos Respublikos piliečiai – nesvarbu, ar jie priklauso titulinei nacijai (yra lietuviai), ar tautinėms mažumoms (Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 10 d. nutarimas). Visi Lietuvos Respublikos piliečiai, kad ir kokia būtų jų etninė kilmė, pagal Konstituciją yra lygūs; jų negalima diskriminuoti arba teikti jiems privilegijų dėl jų etninės kilmės, tautybės. Kita vertus, kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, integravimasis į Lietuvos visuomenę, tapimas visaverčiu Lietuvos valstybinės bendruomenės – pilietinės Tautos nariu siejasi *inter alia* su pastangomis išmokti valstybinę – lietuvių kalbą (Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 10 d. nutarimas).

9. Būtent Lietuvos pilietinė Tauta – atgimusios Lietuvos valstybės piliečiai 1992 m. spalio 25 d. referendume priėmė ir paskelbė Lietuvos Respublikos Konstituciją. Būtent Lietuvos pilietinė Tauta yra Konstitucijos šaltinis. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „priėmusi Konstituciją pilietinė Tauta padėjo savo, kaip valstybinės bendruomenės, bendro gyvenimo norminį pagrindą ir įtvirtino valstybę kaip bendrą visos visuomenės gėrį“ (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d., 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad „tik Lietuvos Respublikos piliečiai, t. y. valstybinė bendruomenė – pilietinė Tauta, turi teisę kurti Lietuvos valstybę, t. y. tik piliečiai turi

teisę spręsti, kokia turi būti Lietuvos valstybė, nustatyti Lietuvos valstybės konstitucinę santvarką, valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų sąrangą, asmens ir valstybės teisinių santykių pagrindus, šalies ūkio sistemą ir pan. Įgyvendindami piliečių teises ir laisves, piliečiai dalyvauja vykdam Tautos suverenitetą“ (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2006 m. gegužės 10 d. nutarimai).

10. Nustatydamas Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo pagrindus ir reguliuodamas pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką, įstatymų leidėjas turi diskreciją. Tai darydamas įstatymų leidėjas negali paneigti Lietuvos Respublikos pilietybės instituto prigimties ir prasmės, jis turi paisyti konstitucinio reikalavimo, kad Lietuvos Respublikos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės piliečiu tik atskirais įstatymo numatytais atvejais. Pabrėžtina, kad Konstitucijos 12 straipsnio nuostata, jog asmuo gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu tik atskirais įstatymo numatytais atvejais, reiškia, kad tokie įstatymo nustatyti atvejai gali būti tik labai reti (atskiri), kad dvigubos pilietybės atvejai turi būti ypač reti – išimtiniai, kad pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį dvigubos pilietybės atvejai būtų ne ypač retos išimtys, bet paplitęs reiškinys. Pagal Konstituciją negalimas ir toks Pilietybės įstatymo nuostatų, įtvirtinančių galimybę tuo pat metu būti Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu, plečiamasis aiškinimas, pagal kurį dviguba pilietybė būtų ne atskiros, ypač retos išimtys, bet paplitęs reiškinys (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

11. Reguluojant pilietybės santykius turi būti laikomasi ir asmenų lygiateisiškumo principo. Kaip savo aktuose ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, šis konstitucinis principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, neleidžia asmenų diskriminuoti ir teikti jiems privilegijų. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas nepaneigia galimybės įstatyme nustatyti nevienodą (diferencijuotą) teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų kategorijų, esančių skirtingose padėtyse, atžvilgiu; konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas *inter alia* tada, kai tam tikri asmenys, palyginti su kitais, būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas.

12. Šiame kontekste pažymėtina, kad tarptautinėje teisėje pripažįstama, jog kiekviena valstybė pati savo teisės aktais nustato, kas yra jos piliečiai, t. y. apibrėžia pilietybės įgijimo, atkūrimo, netekimo sąlygas ir tvarką, reguliuoja kitus su pilietybe susijusius santykius. Pilietybė – kiekvienos valstybės nacionalinės teisės institutas. Antai 1930 m. Konvencijoje dėl kai kurių klausimų, susijusių su pilietybės įstatymų kolizija, įtvirtinta, kad kiekviena valstybė savo įstatymu nustato, kas yra jos piliečiai, kad šį įstatymą turi pripažinti kitos valstybės, jeigu jis atitinka

tarptautines konvencijas, tarptautinį paprotį ir visuotinai pripažintus teisės principus, susijusius su pilietybe (1 straipsnis).

Prireikus valstybės gali su kitomis valstybėmis sudaryti daugiašales ir dvišales sutartis dėl pilietybės. Įstatymais, taip pat tarptautinėmis sutartimis nustatytas pilietybės teisinis reguliavimas turi *inter alia* atitikti tarptautines konvencijas, paprotinę tarptautinę teisę ir visuotinai pripažintus su pilietybe susijusius teisės principus.

13. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste atkreiptinas dėmesys į tarptautinių teisės aktų nuostatas dėl žmogaus teisės į pilietybę, nuostatas, įtvirtinančias repatrijavimo sampratą, taip pat nuostatas dėl dvigubos pilietybės.

13.1. Jungtinių Tautų Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje (1948 m.) įtvirtinta, kad kiekvienas turi teisę į pilietybę; iš nieko negali būti savavališkai atimta jo pilietybė ar teisė ją pakeisti (15 straipsnis). Jungtinių Tautų Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte (1966 m.) nustatyta, kad kiekvienas vaikas turi teisę įgyti pilietybę (24 straipsnis).

Tarptautiniuose dokumentuose taip pat yra įtvirtintas neginčijamas principas, kad kiekviena valstybė gali pati apibrėžti, kas yra jos piliečiai, nustatyti pilietybės įgijimo ir jos netekimo pagrindus. 1997 m. Europos konvencija dėl pilietybės (kurios Lietuvos Respublika nėra pasirašiusi) pilietybę apibrėžia kaip „teisinį ryšį tarp asmens ir valstybės, kuris tačiau nerodo jo etninės kilmės“ (2 straipsnis); šioje konvencijoje pabrėžiama ir tai, kad kiekviena valstybė pagal savo teisę nustato, kas yra jos piliečiai (3 straipsnio 1 dalis). Minėta konvencija draudžia bet kokią diskriminaciją pilietybės srityje, taip pat ir diskriminaciją dėl tautinės ar etninės kilmės (5 straipsnis).

13.2. Tarptautiniuose teisės aktuose yra reguliuojami ir tam tikri santykiai, susiję su dviguba pilietybe. Antai 1963 m. Europos Tarybos Konvencijoje dėl galimybių turėti kelių valstybių pilietybę ribojimo ir karo prievolės tuo atveju, kai asmuo turi keletą pilietybių (kurios Lietuvos Respublika nėra pasirašiusi), nustatyta: šią konvenciją pasirašiusios Europos Tarybos valstybės narės pripažįsta, kad galimybė turėti kelių valstybių pilietybę gali sukelti sunkumų ir kad bendri veiksmai siekiant kuo labiau sumažinti atvejų, kai asmuo turi kelių valstybių pilietybę, atitinka Europos Tarybos tikslus (preambulė); Susitariančiųjų Šalių piliečiai, sulaukę pilnametystės ir laisva valia natūralizacijos ar optacijos būdu įgiję ar susigražinę kitos Šalies pilietybę, netenka ankstesnės savo pilietybės ir neturi teisės išlaikyti savo ankstesnės pilietybės (1 straipsnis). Nors vėliau minėta konvencija buvo ne kartą keičiama ir (arba) papildoma, *inter alia* nustatant papildomas sąlygas, išlygas ir galimybes asmeniui pasilikti, be turimos pilietybės, ir kitos valstybės pilietybę, principinė nuostata, kad asmuo paprastai gali turėti tik vienos valstybės pilietybę, išliko.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad įstatymais, taip pat tarptautinėmis sutartimis nustatytas pilietybės teisinis reguliavimas turi *inter alia* atitikti tarptautines konvencijas, paprotinę tarptautinę teisę ir visuotinai pripažintus su pilietybe susijusius teisės principus. Jų būtina

paisyti ir tada, kai valstybė, įgyvendindama tarptautinės teisės pripažįstamą jos diskreciją nacionalinės teisės aktais reguliuoti pilietybės santykius, riboja dvigubos pilietybės atvejus ir nustato reikalingas šio ribojimo išimtis.

13.3. Tarptautinėje teisėje sąvoka „repatrijavimas“ („repatriacija“) paprastai vartojama tik karo aukų apsaugos ir jų grąžinimo į tėvynę kontekste. Būtent šiame kontekste ši sąvoka vartojama Seimo 2000 m. gegužės 2 d. priimtu Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl 1949 metų Ženevos konvencijų dėl karo aukų apsaugos ir jų 1977 metų papildomų protokolų ratifikavimo“ ratifikuotose 1949 metų Ženevos konvencijose dėl karo aukų apsaugos ir jų 1977 metų papildomuose protokoluose, plėtojančiuose šių konvencijų nuostatas. Antai 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijoje dėl elgesio su karo belaisviais *inter alia* nustatyta: konflikto šalys privalo išsiųsti į tėvynę sunkiai sergančius ir sunkiai sužeistus karo belaisvius, nepaisant jų skaičiaus ar laipsnio, pasirūpinusios jais tiek, kad jie galėtų keliauti, ir joks sergantis ar sužeistas karo belaisvis, turintis teisę į repatriaciją, negali būti repatrijuotas prieš savo valią, jeigu vyksta karo veiksmai (109 straipsnis); pasibaigus karo veiksams, karo belaisviai nedelsiant paleidžiami ir repatrijuojami (118 straipsnis). 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijoje dėl civilių apsaugos karo metu *inter alia* nustatyta: konflikto šalys stengiasi net ir vykstant karo veiksams sudaryti susitarimus dėl tam tikrų kategorijų internuotųjų, ypač vaikų, nėščią moterų, maitinančių ir turinčių mažamečių vaikų moterų, sužeistųjų ir ligonių, taip pat internuotųjų, kurie buvo ilgai internuoti, paleidimo, repatrijavimo, grįžimo į gyvenamąją vietą ar apgyvendinimo neutralioje šalyje (132 straipsnis); konvencijos šalys karo veiksams ar okupacijai pasibaigus stengiasi užtikrinti visų internuotųjų sugrįžimą į šių paskutinę gyvenamąją vietą arba sudaryti sąlygas repatrijuoti (134 straipsnis). Taigi šiose konvencijose sąvoka „repatrijavimas“ („repatriacija“) yra vartojama žmonių grąžinimo į valstybę, kurios piliečiai jie yra, kontekste (pagrindu imant asmens teisinį ryšį su atitinkama valstybe), o ne asmens etninės kilmės kontekste.

Sąvoka „repatrijavimas“ (repatriacija“) yra nevienodai aiškinama ir žodynuose: vienuose žodynuose „repatrijavimas“ apibrėžiamas kaip „asmens ar objekto grįžimas ar grąžinimas į jo kilmės šalį“ (*Black's Law Dictionary*. Sixth ed. San Paul, 1992, p. 900), o kituose – kaip „visuma veiksmų siekiant organizuoti ir užtikrinti asmens grįžimą į savo kilmės šalį ar išvykimo vietą“ (Cornu G. *Vocabulaire juridique*. Paris: PUF, 2003, p. 728).

13.4. Lietuvos Respublikai 2004 m. gegužės 1 d. tapus Europos Sąjungos valstybe nare, Lietuvos Respublikos piliečiai tapo ir Europos Sąjungos piliečiais.

Europos bendrijos steigimo sutarties 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Nustatoma Sąjungos pilietybė. Kiekvienas asmuo, turintis valstybės narės pilietybę, yra Sąjungos pilietis. Sąjungos pilietybė ne pakeičia valstybės pilietybę, o ją papildo“.

Konstatuotina, kad Europos Sąjungos pilietybė nekeičia nė vienos valstybės narės

nacionalinio pilietybės instituto, taigi ir Lietuvos Respublikos pilietybės instituto, turinio. Lietuvos Respublikos pilietybės atžvilgiu Europos Sąjungos pilietybė yra pridėtinė, papildoma, nes Europos Sąjungos piliečiu gali būti tik asmuo, turintis Europos Sąjungos valstybės narės, šiuo atveju Lietuvos Respublikos, pilietybę. Konstitucijoje įtvirtintas dvigubos pilietybės ribojimas Europos Sąjungos, kurios valstybė narė yra Lietuvos Respublika, pilietybei netaikytinas.

III

Dėl Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punkto (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija), 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 12 straipsnio 1, 3 dalims, 29 straipsniui, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams, dėl Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalies (2002 m. rugsėjo 17 d., 2006 m. balandžio 6 d. redakcijos) atitikties Konstitucijos 12, 29 straipsniams, taip pat dėl Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalies (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 12 straipsnio 1, 3 dalims, 29 straipsniui, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

1. Lietuvos valstybės atkūrimas 1990 m. buvo grindžiamas valstybės tęstinumu, taigi ir Lietuvos pilietybės tęstinumu. Todėl šioje konstitucinės justicijos byloje sprendžiant ginčijamų įstatymų nuostatų atitiktį Konstitucijai būtina išsiaiškinti pilietybės santykių teisinio reguliavimo tradicijas ir raidą Lietuvoje tais aspektais, kuriuos savo prašymuose kelia pareiškėjai – Seimo narių grupė ir Vilniaus apygardos administracinis teismas: piliečių korpuso apibrėžimo, įstatyminių galimybių Lietuvos Respublikos piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę nustatymo, Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo santykių reguliavimo (ypač tada, kai įgyjama kitos valstybės pilietybė), teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo, sąvokos „repatrijavimas“ turinio apibrėžimo (*inter alia* ar repatrijavimas yra aplinkybė, lemianti, ar asmuo yra Lietuvos Respublikos pilietis, ar jam yra išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę ir t. t.).

2. 1918 m. vasario 16 d. atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę jos teisiniai pamatai iš pradžių buvo grindžiami laikinosiomis konstitucijomis ir įstatymais.

Lietuvos Valstybės Taryba 1918 m. lapkričio 2 d. priėmė Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatinius dėsnius – laikinąją atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės Konstituciją. Joje nebuvo pilietybės santykius reguliuojančių eksplcitinių nuostatų (nebuvo apibrėžta, kas yra Lietuvos valstybės piliečiai, nebuvo nustatyti Lietuvos pilietybės įgijimo ar praradimo pagrindai ir kt.), tačiau buvo nuostatos, įtvirtinančios pamatines piliečių teises. 1918 m. Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatiniai dėsniai sudarė konstitucinį pagrindą Lietuvos pilietybės santykius reguliuoti įstatymu.

Paminėtina, kad iš esmės analogiškai Lietuvos pilietybės santykių teisinio reguliavimo pagrindai buvo įtvirtinti ir vėliau priimtose Lietuvos valstybės laikinosiose konstitucijose –

Lietuvos Valstybės Tarybos 1919 m. balandžio 4 d. priimtuose Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatiniuose dėsniuose bei Steigiamojo Seimo 1920 m. birželio 10 d. priimtoje Laikinojoje Lietuvos Valstybės Konstitucijoje.

3. Pirmaisiais atkurtos Lietuvos valstybės gyvavimo metais Lietuvos pilietybės santykiai buvo reguliuojami Laikiniu įstatymu apie Lietuvos pilietybę bei dvišalėmis sutartimis su užsienio valstybėmis.

3.1. Ministrų Kabineto 1919 m. sausio 9 d. priimto Laikinojo įstatymo apie Lietuvos pilietybę § 1 buvo nustatyta, kad Lietuvos piliečiais laikomi:

„1) asmens, kurių tėvai ir seneliai iš seno Lietuvoje gyveno, ir kurie patys visuomet Lietuvoje gyvena; 2) nurodytųjų pirmame punkte asmenų vaikai, kurie, kad ir negyveno visuomet Lietuvoje, bet grįžo į ją gyventi; 3) asmens, kurie iki 1914 metų nemažiau, kaip dešimt metų Lietuvoje gyveno ir turėjo: a) arba nuosavą nekilnojamąjį turtą, b) arba nuolatinį darbą; 4) Lietuvos piliečio vaikai; 5) jo pati arba našlė; 6) Lietuvos netekėjusios pilietės vaikai, jei jie nepriimti svetimšalio jo vaikais ir 7) svetimšaliai, naujai priimti Lietuvos piliečiais“. Čia pacituoto 3 punkto nuostata buvo taikoma su išlyga, kad „Lietuvos piliečiais nelaikomi asmens, kurie, kad ir turėjo nuolatinį darbą <...>, bet kurių darbas buvo vien tarnavimas Rusų Valstybei, t. y. rusų valdininkai“.

Taigi pagal Laikinąjį įstatymą apie Lietuvos pilietybę Lietuvos piliečių korpusą sudarė Lietuvos piliečiai *ipso iure*: nuolatiniai Lietuvos gyventojai bei iš užsienio į Lietuvą gyventi grįžę jų vaikai; asmenys, iki 1914 m. ne mažiau kaip dešimt metų išgyvenę Lietuvoje, turintys arba nekilnojamojo turto, arba nuolatinį darbą; taip pat asmenys, gavę pilietybę gimimu arba įgiję ją vedybomis; Lietuvos pilietybę buvo galima įgyti ir natūralizacijos būdu.

Laikinis įstatymas apie Lietuvos pilietybę buvo keičiamas ir papildomas, tačiau nuostatos dėl to, kas sudaro Lietuvos piliečių korpusą, nebuvo iš esmės keičiamos.

3.2. Iš pirmųjų atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės su kitomis valstybėmis sudarytų tarptautinių sutarčių, kuriomis buvo reguliuojami *inter alia* Lietuvos pilietybės santykiai, paminėtinos 1920 m. liepos 12 d. Lietuvos taikos sutartis su Rusija, 1921 m. liepos 9 d. Konvencija tarp Lietuvos ir Latvijos apie piliečių teises. Pagal šias dvišales tarptautines sutartis asmenys turėjo teisę pasirinkti tik vienos ar kitos valstybės (atitinkamai Lietuvos arba Rusijos ar Lietuvos arba Latvijos) pilietybę; jie negalėjo vienu metu būti abiejų atitinkamas sutartis sudariusių valstybių piliečiai. Tarptautines sutartis, kuriomis buvo reguliuojami *inter alia* Lietuvos pilietybės santykiai, Lietuva buvo sudariusi ir su kai kuriomis kitomis valstybėmis.

4. Steigiamasis Seimas 1922 m. rugpjūčio 1 d. priėmė Lietuvos Valstybės Konstituciją. Jos II dalyje „Lietuvos piliečiai ir jų teisės“ *inter alia* buvo nustatyta, kad pilietybės teisė įgyjama ir jos netenkama vadovaujantis pilietybės įstatymu (§ 8 pirmoji dalis), kad niekas negali būti kartu Lietuvos ir kurios kitos valstybės pilietis (§ 9).

Toks konstitucinis dvigubos pilietybės draudimas buvo grindžiamas ir tuo, kad „dabar yra daug svetimšalių, kurie, neatsižadėdami vieni Lenkijos, kiti Rusijos, norėtų Lietuvoje naudotis Lietuvos piliečių teisėmis, bet nenori eiti tų pareigų, kurios tenka Lietuvos piliečiams. Dėl to Konstitucijoje ir yra įrašyta, kad niekas negali būti Lietuvos ir drauge kurios kitos valstybės pilietis“ (Jankūnaitė V. *Lietuvos Valstybės Konstitucija su paaiškinimais*. Kaunas, 1922, p. 25).

5. Respublikos Prezidentas 1928 m. gegužės 15 d. paskelbė Lietuvos Valstybės Konstituciją. Šioje Konstitucijoje buvo nustatyta, kad niekas negali būti kartu Lietuvos ir kitos kurios valstybės pilietis (§ 10 pirmoji dalis), bet kartu buvo nustatyta, kad „Lietuvos pilietis tačiau nepraranda savo pilietybės teisių patapęs kurio Amerikos krašto piliečiu, jei atlieka tam tikras įstatymo nurodytas pareigas“ (§ 10 antroji dalis). Taigi 1928 m. Konstitucijoje buvo įtvirtintas ne tik dvigubos pilietybės draudimas, bet ir tokio draudimo išimtis.

6. Įsigaliojus 1928 m. Konstitucijai Lietuvoje toliau galiojo 1919 m. Laikinis įstatymas apie Lietuvos pilietybę (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

7. Aiškinant to meto teisės aktuose, reguliavusiuose pilietybės teisinius santykius, įtvirtintą dvigubos pilietybės draudimą bei jo išimtis pažymėtina, kad dvigubos pilietybės draudimą lėmė atkurtos ir savarankiškai besivystančios Lietuvos valstybės siekis aiškiai apibrėžti savo piliečių korpusą ir neleisti susidaryti tokioms teisinėms situacijoms, kad Lietuvos pilietis būtų susaistytas lojalumu ir kitai valstybei – tai valstybei, kurios pilietybę, be Lietuvos pilietybės, jis turėtų. Tuo tarpu minėtą dvigubos pilietybės draudimo išimtį lėmė Lietuvos valstybės siekis neprarasti ryšio su tose užsienio valstybėse gyvenančiais Lietuvos piliečiais, į kurias jie tuo metu emigravo masiškai. Būtent dėl to, kad Lietuvos piliečiai tuo metu daugiausia emigravo (masiškai, dėl įvairių priežasčių) į Amerikos žemyno valstybes (Argentina, Brazilija, Jungtinės Amerikos Valstijos, Kanada, Urugvajų), minėta dvigubos pilietybės draudimo išimtis buvo nustatyta tiems Lietuvos piliečiams, kurie įgijo „kurio nors Amerikos krašto“ pilietybę. Pažymėtina ir tai, kad dalis Lietuvos piliečių išvykdavo iš Lietuvos laikinai ir net įgiję kitų valstybių pilietybę vėliau grįždavo į Lietuvą.

8. Šiame kontekste paminėtina 1937 m. spalio 18 d. sudaryta Lietuvos Respublikos ir Amerikos Jungtinių Valstybių natūralizacijos ir karinės prievolės sutartis, įsigaliojusi 1938 m. liepos 20 d. Ja buvo reguliuojami dvigubą pilietybę turinčių asmenų karinės prievolės ir natūralizacijos santykiai. Minėtoje sutartyje buvo nustatyta, kad iš vienos susitariančiosios šalies piliečių, kurie bus natūralizuoti kitos šalies teritorijoje, laikinai sugrįžusių į savo „pirmąją pilietybės šalį“, turėjo nebūti reikalaujama atlikti karinę prievolę ar bet kokią kitą ištikimybės veiksmą, tačiau grįžęs į savo kilmės šalį ir išgyvenęs joje daugiau kaip dvejus metus toks asmuo turėjo būti laikomas atsisakiusiu nuo natūralizacijos (I straipsnis). Lygiai taip pat asmuo, gimęs vienos šalies teritorijoje iš tėvų, kurie yra antrosios šalies piliečiai, ir turintis pagal tų šalių įstatymus abiejų šalių pilietybę bei nuolat gyvenantis tos šalies teritorijoje, turėjo nebūti verčiamas

atlikti karinę prievolę ar bet kokią kitą ištikimybės veiksmą, jei laikinai (ne ilgiau kaip dvejiems metams) apsigyvens antrosios šalies teritorijoje (II straipsnis).

9. Seimas 1938 m. vasario 11 d. priėmė Lietuvos Konstituciją. Ją Respublikos Prezidentas paskelbė 1938 m. gegužės 12 d. Šios Konstitucijos II skyriuje „Pilietybė“ buvo įtvirtinti Lietuvos pilietybės įgijimo ir netekimo pagrindai (11–14 straipsniai), *inter alia* dvigubos pilietybės draudimo principas: „pilietis, įgijęs svetimą pilietybę, netenka Lietuvos pilietybės“ (13 straipsnio 1 dalis). Be to, buvo nustatyta, kad pilietybės įgijimo, taip pat priėmimo Lietuvos piliečiu ir pilietybės atėmimo bei netekimo sąlygos ir tvarka nustatomos įstatymu (15 straipsnis).

Pažymėtina, kad 1938 m. Konstitucijoje buvo įtvirtinta ne tik dvigubos pilietybės draudimas, bet ir šio draudimo išimtis: įstatymo nustatytais atvejais pilietis, turėdamas svetimą pilietybę, gali ir nenustoti Lietuvos pilietybės (13 straipsnio 2 dalis). Taigi įstatymų leidėjas turėjo pareigą nustatyti atvejus, kai asmuo galėjo būti ne tik Lietuvos, bet ir kitos valstybės pilietis.

Be to, pagal Konstitucijos 12 straipsnio 3 punktą Lietuvos piliečiu galėjo būti priimtas asmuo, nusipelnęs Lietuvos valstybei. Ši konstitucinė nuostata suponavo ir tai, kad Lietuvos piliečiu galėjo būti priimtas ir toks Lietuvos valstybei nusipelnęs asmuo, kuris buvo kitos valstybės pilietis. Taigi minėta konstitucinė nuostata suponavo dar vieną dvigubos pilietybės draudimo išimtį.

10. Respublikos Prezidentas 1939 m. rugpjūčio 8 d. paskelbė Lietuvos pilietybės įstatymą. Jame nustatytas teisinis reguliavimas daugeliu atžvilgių skyrėsi nuo nustatytojo iki tol galiojusiam Laikinajame įstatyme apie Lietuvos pilietybę (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

1939 m. rugpjūčio 8 d. Lietuvos pilietybės įstatyme jau nebuvo nuostatų, apibrėžiančių, kokie asmenys yra Lietuvos piliečiai, nes Lietuvos valstybės piliečių korpusas jau buvo suformuotas pagal 1919 m. sausio 9 d. Laikinąjį įstatymą apie Lietuvos pilietybę (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais). Lietuvos pilietybės įstatyme buvo nustatyta Lietuvos pilietybės įgijimo, atėmimo, netekimo ir atgavimo tvarka.

Lietuvos pilietybės įstatyme buvo įtvirtintas dvigubos pilietybės draudimas (20 straipsnis). Taip pat buvo įtvirtintos dvi šio draudimo išimties tvarka: nusipelnęs Lietuvos valstybei asmuo galėjo būti priimtas Lietuvos piliečiu netaikant 10 straipsnyje lietuviams nustatytos sąlygos Lietuvos pilietybei gauti – apsigyventi Lietuvoje bei 11 straipsnyje nelietuviams nustatytų sąlygų Lietuvos pilietybei gauti, *inter alia* šio straipsnio 5 punkte nustatytos sąlygos būti piliečiu tokios valstybės, pagal kurios įstatymus asmuo, tapęs Lietuvos piliečiu, prarastų tos valstybės pilietybę (12 straipsnis); 2) buvo įtvirtinta galimybė Lietuvos piliečiui, priėmusiam svetimos valstybės pilietybę, vidaus reikalų ministro leidimu pasilikti Lietuvos pilietybę (21 straipsnis).

11. Paminėtina ir Sutartis tarp Lietuvos Respublikos ir Vokietijos reicho dėl klaipeidiškių pilietybės. Pabrėžtina, kad ši sutartis buvo pasirašyta 1939 m. liepos 7 d., taigi jau po Klaipėdos

krašto užgrobimo ir prijungimo prie Vokietijos reicho; Respublikos Prezidento ratifikuota, ji įsigaliojo 1939 m. lapkričio 9 d. Minėta sutartis reguliavo svetimos valstybės aneksuoto Klaipėdos krašto gyventojų pilietybės reikalus. Joje *inter alia* buvo įtvirtintas draudimas asmenims tuo pat metu turėti dviejų šalių – Lietuvos Respublikos ir Vokietijos reicho – pilietybę.

12. Paminėtinas ir Vilniaus bei jo srities gyventojų pilietybės santykių teisinis reguliavimas sutartyse su Rusija bei ją pakeitusia Sovietų Sąjunga, taip pat vėliau priimtu Vilniaus miesto ir jos srities tvarkymo įvedamuoju įstatymu.

12.1. Lietuvos taikos sutartimi su Rusija, pasirašyta 1920 m. liepos 12 d., buvo nustatyta Lietuvos ir tuometinės Sovietų Rusijos siena. Steigiamasis Seimas šią sutartį ratifikavo 1920 m. rugpjūčio 6 d., o šalys 1920 m. spalio 14 d. pasikeitė jos ratifikavimo raštais. Pagal šią sutartį Vilnius ir jo sritis liko Lietuvai. Šioje sutartyje buvo nustatyta, kad asmenys, kurie jos ratifikavimo dieną gyvena Lietuvos teritorijoje ir „kurie patys arba jų tėvai nuolatos gyveno Lietuvoje arba buvo įrašyti į sodžių, miestų arba luomų bendruomenes Lietuvos teritorijoje“, taip pat asmenys, kurie iki 1914 m. išgyveno Lietuvoje ne mažiau kaip dešimt metų, turėdami nuolatinį darbą, „išėmus buvusius civilinius bei kariuomenės tarnautojus, kilimo ne iš Lietuvos, su jų šeimynomis“, yra pripažįstami Lietuvos valstybės piliečiais. Asmenys, sulaukę 18 metų ir gyvenantys Lietuvos teritorijoje, turėjo teisę per vienus metus nuo šios sutarties ratifikavimo dienos pareikšti norą išlaikyti (optuoti) Rusijos pilietybę. Tokiu atveju „jų pilietybe seka jų vaikai, nesukakę 18 metų, ir žmona, jeigu tarp vyro ir žmonos nėra kitokio susitarimo“ (VI straipsnis). Taigi ir pagal šią sutartį asmenys turėjo teisę pasirinkti tik vienos valstybės (Lietuvos arba Rusijos) pilietybę; jie negalėjo vienu metu būti abiejų šių valstybių piliečiai.

12.2. Dėl susiklosčiusių aplinkybių, būtent dėl to, kad Vilnių ir jo sritį 1920–1939 m. buvo aneksavusi Lenkija, Lietuva negalėjo įgyvendinti valstybės suvereniteto šioje savo teritorijos dalyje. Vilniuje ir jo srityje Lietuvos pilietybės instituto įgyvendinimas buvo suvaržytas.

12.3. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui tuometinė Sovietų Sąjunga užėmė dalį tuometinės Lenkijos teritorijos, taip pat ir jos aneksuotą Vilnių bei jo sritį. 1939 m. spalio 10 d. buvo pasirašyta Vilniaus ir Vilniaus srities Lietuvos Respublikai perdavimo ir Lietuvos–Sovietų Sąjungos savitarpinės pagalbos sutartis. Respublikos Prezidentas šią sutartį ratifikavo 1939 m. spalio 14 d., o šalys 1939 m. spalio 16 d. pasikeitė jos ratifikavimo raštais. Šalims susitarus, šia sutartimi „Vilnius ir Vilniaus sritis Sovietų Sąjungos perduodami Lietuvai, įjungiant juos į Lietuvos valstybės teritorijos sudėtį ir nustatant sieną tarp Lietuvos Respublikos ir SSSR <...>“ (I straipsnis). Pažymėtina, kad minėta sutartimi Lietuvai buvo perduota ne visa Vilniaus srities teritorija, turėjusi jai priklausyti pagal 1920 m. liepos 12 d. pasirašytą Lietuvos taikos sutartį su Rusija.

12.4. Seimas 1939 m. spalio 27 d. priėmė Vilniaus miesto ir jo srities tvarkymo įvedamąjį

įstatymą, kurį Respublikos Prezidentas paskelbė 1939 m. spalio 27 d. Šio įstatymo 1 straipsnyje buvo nustatyta, kad „Vilniaus mieste ir jo srityje veikia Lietuvos teisės nuostatai“, o 3 straipsnyje – kad „Vilniaus miesto ir jo srities gyventojai, kurie 1920 m. liepos 12 dienos Lietuvos taikos sutarties su Rusija ratifikacijos dokumentais pasikeitimo dieną buvo laikomi Lietuvos piliečiais ir šio įstatymo įsigaliojimo dieną turėjo gyvenamąją vietą Vilniaus mieste ar jo srityje, laikomi Lietuvos piliečiais. Šitų Lietuvos piliečių žmonos ir vaikai ligi 21 metų amžiaus taip pat laikomi Lietuvos piliečiais“.

13. Apibendrinant konstatuotina, kad atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės piliečių korpusas buvo suformuotas Lietuvos nuolatinių gyventojų pagrindu, neatsižvelgiant į jų tautybę.

Pabrėžtina, kad nuo tada, kai 1918 m. vasario 16 d. buvo atkurta nepriklausoma Lietuvos valstybė, iki 1940 m. birželio 15 d., kai Lietuva, Sovietų Sąjungai įvykdžius agresiją prieš nepriklausomą Lietuvos valstybę, prarado nepriklausomybę, Lietuvos pilietybės santykių teisiniui reguliavimui buvo būdinga tai, jog visą laiką buvo siekiama Lietuvos piliečių korpusą apibrėžti kuo aiškiau; tai darant buvo vadovaujama principine nuostata, kad Lietuvos pilietis tuo pat metu negali būti ir kitos valstybės pilietis, išskyrus atskiras išimtis (kurių reglamentavimas teisės aktuose atitinkamais Lietuvos valstybės raidos laikotarpiais kito). Šia principine dvigubos pilietybės draudimo nuostata buvo vadovaujama ir tada, kai nustatomas atitinkamas teisinis reguliavimas buvo autentiškas (t. y. kai Lietuvos valstybė, jos institucijos galėjo iš tikrųjų savarankiškai nuspręsti, kaip reguliuoti Lietuvos pilietybės santykius), ir tada, kai atitinkamas teisinis reguliavimas Lietuvos valstybei buvo primetamas iš šalies (t. y. kai Lietuvos pilietybės santykių teisinio reguliavimo pakeitimus lėmė kitų valstybių veiksmai Lietuvos valstybės atžvilgiu).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad Lietuvos pilietybės santykius reguliavusiuose teisės aktuose iki 1940 m. birželio 15 d. buvo nuostatų dėl asmens grįžimo į Lietuvą ar išvykimo į kitas valstybes, tačiau sąvoka „repatrijavimas“ nebuvo vartojama.

14. 1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai įvykdžius agresiją prieš nepriklausomą Lietuvos valstybę Lietuva buvo okupuota, vėliau – ir aneksuota bei inkorporuota į Sovietų Sąjungą. Sovietų Sąjungai okupavus ir aneksavus Lietuvą buvo neteisėtai nutrauktas 1938 m. Lietuvos Konstitucijos, kitų Lietuvos valstybės teisės aktų veikimas. Sovietų aneksuota ir administruojama Lietuva buvo pervadinta Lietuvos Tarybų Socialistine Respublika (Lietuvos TSR). Sovietų valdžios aktais buvo paneigtas ir Lietuvos pilietybės institutas – okupuotos ir aneksuotos Lietuvos valstybės teritorijoje jo nebuvo galima įgyvendinti.

Sovietų Sąjungos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas 1940 m. rugsėjo 7 d. išleido įsaką „Dėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos Tarybų Socialistinių Respublikų piliečių pilietybės įsigijimo tvarkos“, kurio 1 punktu nustatė, kad „Lietuvos, Latvijos ir Estijos Tarybų Socialistinių Respublikų

piliečiai nuo šių respublikų į TSRS priėmimo dienos yra TSRS piliečiai“.

Remdamasis šiuo įsaku, Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas 1940 m. gruodžio 30 d. išleido įsaką „Dėl Lietuvos TSR pilietybės įgijimo“, kuriuo pripažino, kad „Lietuvos TSR piliečiais nuo tos dienos, kurią Lietuvos TSR priimta į TSRS sudėtį, laikomi visi tie asmenys, kurie 1939 m. rugsėjo 1 dieną dabartinėje Lietuvos TSR teritorijoje turėjo gyvenamąją vietą <...>, nepriklausomai nuo to, ar tie asmenys tuo metu turėjo Lietuvos pilietybę, ar neturėjo“.

Taigi neteisėtos valdžios neteisėtu sprendimu, paneigusiu ir Lietuvos valstybės, ir tarptautinę teisę, visi tuometiniai Lietuvos gyventojai prievarta buvo paskelbti „TSRS piliečiais“ ir „Lietuvos TSR piliečiais“.

Šitokia prievarta primesta „TSRS pilietybė“ ir „Lietuvos TSR pilietybė“ buvo ir yra niekinė.

15. Lietuvių tauta niekada nesusitaikė su valstybingumo praradimu.

Kaip konstatuota Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 11 d. deklaracijoje „Dėl Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatų įgaliojimų“, XX a. devintojo dešimtmečio pabaigoje „randantis naujoms galimybėms, tautos atgimimo ir nepriklausomybės sąjūdis pradėjo reikštis atvirai, apimdamas plačiausius visuomenės sluoksnius. Tautos valia, viešai prabilusi pilietinėse akcijose, virto jos suvereninės galios raiška per esamas institucijas“.

1990 m. kovo 11 d. deklaracijoje „Dėl Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatų įgaliojimų“ taip pat konstatuota, kad Lietuvai primestų svetimos valstybės struktūrų panaudojimas neturi būti interpretuojamas kaip jas primetusios valstybės suvereniteto lietuvių tautai ir jos teritorijai arba tos valstybės įvykdytos aneksijos pripažinimas.

16. Atgimimo laikotarpiu (1988–1990 m.), Lietuvai dar esant okupuotai ir aneksuotai Sovietų Sąjungos, lietuvių tauta, veikdama per Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdį, pasiekė, kad Lietuvoje veikusios svetimos valstybės sukurtos administracinės institucijos, *inter alia* Lietuvos TSR Aukščiausioji Taryba, priimtų aktus, artinančius Lietuvos valstybingumo atkūrimą.

Šiuo atžvilgiu ypač svarbus buvo tuometinės Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos 1989 m. lapkričio 3 d. priimtas Lietuvos TSR pilietybės įstatymas, įsigaliojęs nuo priėmimo dienos.

16.1. Lietuvos TSR pilietybės įstatyme numatyta „Lietuvos TSR pilietybė“ reiškė, kad buvusiems Lietuvos Respublikos piliečiams, jų vaikams ir vaikaičiams, taip pat kitiems buvusiems nuolatiniais nepriklausomos Lietuvos valstybės gyventojams, jų vaikams ir vaikaičiams, nuolat gyvenantiems tuometinės Lietuvos TSR teritorijoje, buvo nustatytas ypatingas teisinis statusas – kitoks, nei tiems tuometinės Lietuvos TSR teritorijoje buvusiems asmenims, kuriems „Lietuvos TSR“ pilietybė nebuvo pripažinta. Minėtu aktu, atribojus nuolatinius Lietuvos gyventojus nuo iš Sovietų Sąjungos atvykusių ir Lietuvoje gyvenančių asmenų, ypač sovietinių kariškių, buvo siekiama apibrėžti ir vienyti Lietuvos tautą, sudaryti politines ir teises prielaidas demokratiniuose rinkimuose ir referendumo būdu pareikšti Tautos valiai.

16.2. Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) 1 straipsnyje buvo nustatyta, kad „Lietuvos TSR piliečiai“ yra: 1) asmenys, kurie buvo Lietuvos Respublikos piliečiai, jų vaikai ir vaikaičiai, taip pat kiti iki 1940 m. birželio 15 d. buvusieji nuolatiniai tuometinės Lietuvos TSR teritorijos gyventojai, jų vaikai ir vaikaičiai, nuolat gyvenantys Lietuvos TSR teritorijoje; 2) asmenys, turintys nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos TSR, jeigu jie yra patys gimę ar įrodę, kad bent vienas iš tėvų ar senelių yra gimę Lietuvos TSR teritorijoje ir jeigu jie nėra kitos valstybės piliečiai; 3) kiti asmenys, kurie iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos nuolat gyveno Respublikos teritorijoje ir turi čia nuolatinę darbo vietą arba nuolatinį legalų pragyvenimo šaltinį. Šie asmenys per dvejus metus nuo šio įstatymo įsigaliojimo laisvai apsisprendžia dėl pilietybės; 4) asmenys, įgiję Lietuvos TSR pilietybę pagal šį įstatymą.

16.3. Pilietybės įstatyme (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) buvo numatyti teisės į Lietuvos TSR pilietybę išsaugojimo ir Lietuvos TSR pilietybės (šiuo įstatyme vadinamos ir „Respublikos pilietybe“) pripažinimo institutai. Teisė į Lietuvos TSR pilietybę buvo išsaugoma asmenims, iškeldintiems ar pasitraukusiems iš Lietuvos TSR teritorijos nuo 1940 m., taip pat jų vaikams ir vaikaičiams (22 straipsnio 1 dalis). Kitiems lietuviams Respublikos pilietybė buvo pripažįstama, kai jie persikelia gyventi į Lietuvą ir duoda priesaiką Respublikai (22 straipsnio 2 dalis).

16.4. Pažymėtina, kad Pilietybės įstatyme (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) buvo skirtingai apibrėžti tie asmenys, kurie laikomi Lietuvos TSR piliečiais, ir tie asmenys, kuriems išsaugoma teisė į Lietuvos TSR pilietybę: Lietuvos TSR piliečiais buvo laikomi *inter alia* asmenys, kurie buvo Lietuvos Respublikos piliečiai, jų vaikai ir vaikaičiai, taip pat kiti iki 1940 m. birželio 15 d. buvusieji nuolatiniai tuometinės Lietuvos TSR teritorijos gyventojai, jų vaikai ir vaikaičiai, nuolat gyvenantys Lietuvos TSR teritorijoje, o teisė į Lietuvos pilietybę buvo išsaugoma asmenims, kurie buvo iškeldinti ar pasitraukę iš Lietuvos TSR teritorijos nuo 1940 m. (taigi negyvenantiems Lietuvoje), jų vaikams ir vaikaičiams.

16.5. Paminėtina ir tai, kad Pilietybės įstatyme (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) buvo numatytas Lietuvos TSR pilietybės įgijimas natūralizacijos būdu (10 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 15 straipsnis), taip pat buvo nustatyta, kad Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas kitos valstybės piliečiui Lietuvos TSR pilietybę gali suteikti išimties tvarka (7 straipsnis).

16.6. Ypač pabrėžtina, kad pagal Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) 35 straipsnio 4 dalį šiam įstatymui „visiškai įgyvendinti“ buvo nustatytas dvejų metų nuo jo įsigaliojimo terminas. Ši nuostata aiškintina atsižvelgiant į minėto įstatymo 1 straipsnio 3 punktą, pagal kurį „kiti asmenys, kurie iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos nuolat gyveno Respublikos teritorijoje ir turi čia nuolatinę darbo vietą arba nuolatinį legalų pragyvenimo šaltinį <...> per dvejus metus nuo šio įstatymo įsigaliojimo laisvai apsisprendžia dėl pilietybės“, taip pat į 2 straipsnio 4 dalį, kurioje buvo nustatyta, kad „pilnamečiai asmenys, kurie per dvejus metus nuo šio įstatymo

įsigaliojimo neįgijo Lietuvos TSR piliečio paso, laikomi nepriėmusiais Lietuvos TSR pilietybės“. Šiame kontekste paminėtina ir tai, kad pagal Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) 35 straipsnio 1 dalį „šio įstatymo 1 straipsnyje nurodyti asmenys, kol jie laisvai apsisprendžia dėl pilietybės, gali naudotis Lietuvos TSR piliečio teisėmis dvejus metus nuo šio įstatymo įsigaliojimo“.

16.7. Konstitucinis Teismas konstitucinės justicijos byloje pagal pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymą ištirti, ar Seimo 1993 m. gruodžio 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 5 punkto pakeitimo“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12, 28 straipsniams, 29 straipsnio 1 daliai, 1994 m. balandžio 13 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 22 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 5 punkto pakeitimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, kuriame *inter alia* konstatuota, kad asmenys, nurodyti Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) 1 straipsnio 3 punkte (t. y. „kiti asmenys, kurie iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos nuolat gyveno Respublikos teritorijoje ir turi čia nuolatinę darbo vietą arba nuolatinį legalų pragyvenimo šaltinį“), nuo asmenų, nurodytų šio straipsnio 1, 2 punktuose (t. y. asmenų, kurie buvo Lietuvos Respublikos piliečiai, jų vaikai ir vaikaičiai, taip pat kitų iki 1940 m. birželio 15 d. buvusių nuolatinių tuometinės Lietuvos TSR teritorijos gyventojų, jų vaikų ir vaikaičių, nuolat gyvenančių Lietuvos TSR teritorijoje; taip pat asmenų, turinčių nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos TSR, jeigu jie yra patys gimę ar įrodę, kad bent vienas iš tėvų ar seneliai yra gimę Lietuvos TSR teritorijoje, ir jeigu jie nėra kitos valstybės piliečiai), skyrėsi tuo, kad jie anksčiau nebuvo turėję tvirtų nuolatinių teisinių ryšių su Lietuva; tai faktiškai buvo persikėlėliai, atvykę iš už Lietuvos ribų, paprastai turėję Sovietų Sąjungos pilietybę ir, atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę, čia tapę užsieniečiais. Minėtame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad šiems asmenims Lietuvos pilietybė buvo teikiama gerokai supaprastinta tvarka – iš jų buvo reikalaujama nuolat gyventi Lietuvos teritorijoje, turėti čia nuolatinę darbo vietą arba nuolatinį legalų pragyvenimo šaltinį, jie per dvejus metus nuo Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) įsigaliojimo turėjo teisę laisvai apsispręsti dėl pilietybės, t. y. pasilikti Sovietų Sąjungos pilietybę arba tapti Lietuvos piliečiais.

16.8. Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) 35 straipsnio 2 dalyje buvo nustatyta, kad laikotarpiu, kol Lietuva dar nėra atgavusi visiško valstybinio suvereniteto, Lietuvos TSR piliečiai naudojami ir TSRS piliečio pasais.

16.9. Pilietybės įstatyme (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) taip pat buvo reguliuojami kiti santykiai, susiję su Lietuvos TSR pilietybės įgijimu, netekimu, grąžinimu, išsaugojimu, kitų pilietybės klausimų sprendimu.

16.10. Ypač pabrėžtina tai, kad jokia Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) nuostata negalėjo būti aiškinama kaip Lietuvos TSR piliečio įsipareigojimas kuriai nors kitai valstybei ar jos nustatytai pilietybei; tai buvo *expressis verbis* įtvirtinta šio įstatymo 35 straipsnio 3 dalyje.

17. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba 1990 m. kovo 11 d. priėmė Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Aktą „Dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo“ ir juo paskelbė, kad yra atstatomas 1940 metais svetimos jėgos panaikintas Lietuvos Valstybės suvereninių galių vykdymas ir Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė, kad Lietuvoje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija.

18. Tą pačią dieną Aukščiausioji Taryba priėmė Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“, kurio 2 straipsniu patvirtino Lietuvos Respublikos Laikinąjį Pagrindinį Įstatymą – atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės laikinąją konstituciją. Laikinojo Pagrindinio Įstatymo pagrindu buvo pradėta kurti nacionalinė teisės sistema.

Laikinajame Pagrindiniame Įstatyme buvo ir nuostatų dėl Lietuvos pilietybės. Antai 13 straipsnyje buvo nustatyta, kad: Lietuvos pilietybės turinį, įgijimo bei netekimo sąlygas ir tvarką nustato Lietuvos pilietybės įstatymas (1 dalis); Lietuvos pilietis paprastai negali būti kartu ir kitos valstybės piliečiu (2 dalis); Lietuvos piliečius už Lietuvos Respublikos ribų gina ir globoja Lietuvos Valstybė (3 dalis); imigraciją į Lietuvos Respubliką reguliuoja įstatymas (4 dalis).

19. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“ 3 straipsnyje buvo nustatyta, kad Lietuvos Respublikoje ir toliau galioja tie iki tol veikę Lietuvoje įstatymai bei kiti teisės aktai, kurie neprieštarauja Lietuvos Respublikos Laikinajam Pagrindiniam Įstatymui.

Pažymėtina, kad atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę liko galioti dauguma iki tol išleistų teisės aktų. Įstatymų leidėjas, kiti teisėkūros subjektai turėjo konstitucinę pareigą peržiūrėti iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo išleistus atitinkamus teisės aktus ir juos suderinti su Laikiniu Pagrindiniu Įstatymu. Tai turėjo būti padaryta per protingą, kuo trumpesnį laiką.

Tai pasakytina ir apie Pilietybės įstatymą (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija).

20. Pažymėtina, kad 1990 m. kovo 11 d. įstatymo „Dėl Valstybės pavadinimo ir herbo“ (priimto dar iki Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“, kuriuo buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos Laikinis Pagrindinis Įstatymas) 1 straipsniu buvo nustatyta, kad Konstitucijoje ir kituose teisiniuose norminiuose aktuose turi būti vartojamas vienintelis oficialus valstybės pavadinimas „Lietuvos Respublika“, o trumpiau ir sudėtinuose pavadinimuose – „Lietuva“, „Lietuvos“. Taigi buvęs Lietuvos TSR pilietybės įstatymas (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) nuo tol pradėtas vadinti Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymu, atitinkamai pakeičiant ir šio įstatymo tekste buvusią formuluotę „Lietuvos

TSR“ taip, kad šis įstatymas, kaip atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės įstatymas, galėtų reguliuoti Lietuvos Respublikos pilietybės santykius.

21. Šiame kontekste paminėtina, kad Konstitucinio Teismo 1994 m. balandžio 13 d. nutarime konstatuota, jog asmenys, teisėtai įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę, buvo laikomi netekusiais Sovietų Sąjungos pilietybės; jų atžvilgiu Sovietų Sąjungos pilietybė buvo paskelbta niekine; tai reiškė, kad yra likviduojami okupacijos ir aneksijos padariniai Lietuvos piliečiams, kuriems Sovietų Sąjungos pilietybė buvo primesta jėga ir prieš jų valią.

Taigi nors Lietuvos Respublikos piliečiai laikinai naudojosi TSRS piliečių pasais (pagal Pilietybės įstatymo 35 straipsnio 2 dalį (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija)), jie negalėjo būti traktuojami kaip TSRS piliečiai, t. y. kaip piliečiai valstybės, prieš jų valią juos paskelbusios savo piliečiais.

22. Aukščiausioji Taryba 1991 m. balandžio 16 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio papildymo“, kuriuo Pilietybės įstatymo 18 straipsnis (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) buvo papildytas 4 punktu.

Pilietybės įstatymo 18 straipsnis (1991 m. balandžio 16 d. redakcija) buvo išdėstytas taip:

„Lietuvos Respublikos pilietybės netenkama:

- 1) atsisakius Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 2) atėmus Lietuvos Respublikos pilietybę;
- 3) Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais;
- 4) įgijus kitos valstybės pilietybę.“

23. Paminėtini ir kiti Aukščiausiosios Tarybos išleisti teisės aktai, kuriais buvo aiškinamos kai kurios Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija, taip pat ir su vėlesniu papildymu) nuostatos ir nustatyta kai kurių šio įstatymo nuostatų taikymo tvarka: Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. birželio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 7 ir 35 straipsnių taikymo tvarkos“ (toliau – Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. birželio 19 d. nutarimas), Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 10 d. įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės klausimų sprendimo tvarkos nuostatų“, Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. spalio 31 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 2 straipsnio ketvirtosios dalies išaiškinimo“.

Šiame kontekste paminėtina, kad Aukščiausioji Taryba, savo 1990 m. birželio 19 d. nutarime aiškindama Pilietybės įstatymo (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) 7 straipsnį, pagal kurį kitos valstybės piliečiui Lietuvos Respublikos pilietybė galėjo būti suteikta išimties tvarka, ir 35 straipsnio 3 dalį, pagal kurią jokia minėto įstatymo nuostata negalėjo būti aiškinama kaip Lietuvos TSR piliečio įsipareigojimas kuriai nors kitai valstybei ar jos nustatyta pilietybei, konstatavo, kad: asmuo, įgijęs Lietuvos Respublikos pilietybę, laikomas netekusiu kitos valstybės pilietybės (1 punkto pirmoji pastraipa); Lietuvos Respublikos pilietis gali būti ir kitos valstybės piliečiu tik tuo

atveju, kai Lietuvos Respublikos pilietybė jam suteikta išimties tvarka (1 punkto trečioji pastraipa).

Taigi Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. birželio 19 d. nutarimu buvo dar kartą patvirtintas iš Laikinojo Pagrindinio Įstatymo kylantis dvigubos pilietybės draudimas (su numatyta išimtimi), kurio buvo būtina paisyti ir taikant Pilietybės įstatymą (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija), kuriame šis draudimas nebuvo įtvirtintas *expressis verbis* tol, kol įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio papildymo“ Pilietybės įstatymo 18 straipsnis (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija) nebuvo papildytas ir išdėstytas nauja – 1991 m. balandžio 16 d. – redakcija.

24. Minėta, kad Pilietybės įstatymas (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu) turėjo būti „visiškai įgyvendintas“ per dvejus metus, taip pat kad tai buvo siejama su terminu, per kurį atitinkami asmenys turėjo laisvai apsispręsti dėl Lietuvos Respublikos pilietybės.

1991 m. lapkričio 4 d. pasibaigus šiam dvejų metų terminui Pilietybės įstatymas (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu) ir toliau galiojo, jis savaime nenustojo galios.

25. Aukščiausioji Taryba 1991 m. gruodžio 5 d. priėmė naują Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą, turėjusį pakeisti iki tol galiojusį Pilietybės įstatymą (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu).

Pilietybės įstatymas (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu) buvo pripažintas netekusiu galios Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 3 straipsniu; pagal įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 4 straipsnį šis įstatymas įsigaliojo 1991 m. gruodžio 11 d. Tą pačią dieną, kai buvo priimtas įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ (1991 m. gruodžio 10 d.), Aukščiausioji Taryba priėmė ir nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ (toliau – ir Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimas), kurio 1 punkte buvo nustatyta, kad naujasis Pilietybės įstatymas įsigalioja 1991 m. gruodžio 11 d.

26. Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) įtvirtintas teisinis reguliavimas kai kuriais atvejais buvo analogiškas įtvirtintajam Pilietybės įstatyme (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu), o kai kuriais atžvilgiais įtvirtino esmines novelas.

26.1. Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo nustatyta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra: 1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės; 2) asmenys, 1919 m. sausio 9 d.–1940 m. birželio 15 d. nuolat gyvenę dabartinėje Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie šio įstatymo įsigaliojimo dieną

nuolat gyvena Lietuvoje ir nėra kitos valstybės piliečiai; 3) asmenys, iki 1991 m. lapkričio 4 d. įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymą, galiojusį iki šio įstatymo priėmimo; 4) asmenys, kurie įgyvendino teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę ar atstatė Lietuvos Respublikos pilietybę pagal šį įstatymą; 5) kiti asmenys, kurie įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę pagal šį įstatymą.

26.2. Pilietybės įstatymo 17 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo nurodyti asmenys, kuriems neterminuotai išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę: 1) asmenys, turėję Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir gyvenantys kitose valstybėse, jei šie asmenys nėra repatrijavę iš Lietuvos; 2) asmenų, turėjusių Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., vaikai, kurie gimė Lietuvoje ar pabėgėlių stovyklose, tačiau gyvena kitose valstybėse; 3) kiti lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys užsienio valstybėse ar jų valdomose teritorijose.

Teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo institutas buvo skirtas tam, kad užsienio valstybėse gyvenantys asmenys (ne tik lietuvių kilmės), iki Lietuvos valstybingumo praradimo turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, jų palikuonys, taip pat užsienio lietuviai neprarastų ryšio su atkurta nepriklausoma Lietuvos valstybe, kad užsienyje gyvenantys lietuviai nebūtų atkirsti nuo lietuvių tautos.

26.3. Asmenys, kuriems buvo išsaugota teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę, tapti Lietuvos Respublikos piliečiais galėjo dviem būdais – įgyvendindami teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę arba atstatydami Lietuvos Respublikos pilietybę (18 straipsnis (1991 m. gruodžio 5 d., 1991 m. gruodžio 10 d. redakcijos)).

26.3.1. Asmenims, išsaugojusiems teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, būtina sąlyga teisei į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinti buvo turimos kitos valstybės pilietybės atsisakymas.

Pažymėtina, kad kitose valstybėse gyvenantiems asmenims, turėjusiems Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. (jeigu jie nerepatrijavę), nebuvo nustatytas reikalavimas persikelti nuolat gyventi į Lietuvą ir prisiekti Lietuvai.

Tuo tarpu kitose valstybėse gyvenantys asmenų, turėjusių Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., vaikai ir kiti lietuvių kilmės asmenys, norėdami įgyvendinti teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, turėjo ne tik atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, bet ir persikelti nuolat gyventi į Lietuvą ir prisiekti Lietuvai.

26.3.2. Tapti Lietuvos Respublikos piliečiais atstatymo būdu galėjo tik asmenys, nurodyti Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) – kitose valstybėse gyvenantys Lietuvos Respublikos pilietybę turėję lietuvių kilmės asmenys, nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukę iš Lietuvos. Šiame kontekste pažymėtina, kad Aukščiausiosios

Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalis (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo papildyta ir buvo nustatyta, kad teisę atstatyti Lietuvos Respublikos pilietybę turi ne tik kitose valstybėse gyvenantys Lietuvos Respublikos pilietybę turėję lietuvių kilmės asmenys, nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukę iš Lietuvos, bet ir jų vaikai, kurie su gimimu kitoje valstybėje neįgijo šios valstybės pilietybės. Taigi Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija) nurodyti asmenys galėjo atstatyti Lietuvos Respublikos pilietybę, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai ar Lietuvos Respublikos diplomatinėms įstaigoms užsienyje raštu pareiškę, kad yra Lietuvos Respublikos piliečiai, ir pateikę tai patvirtinančius įrodymus. Pagal Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 4 dalį (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) Lietuvos Respublikos pilietybės atstatymas savaime nesukeldavo teisinių pasekmių tokio asmens šeimos nariams.

Toks Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) įtvirtintas Lietuvos Respublikos pilietybės atstatymo institutas suponavo, kad Lietuvos Respublikos pilietybę galėjo atstatyti ir asmenys, turintys ir kitos valstybės pilietybę.

26.4. Pabrėžtina, kad Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo nustatyta, kad asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės, yra Lietuvos Respublikos piliečiai (1 punktas). Šioje nuostatoje nėra eksplicitiškai nurodyta, ar minėti asmenys – tai asmenys, nuolat gyvenantys Lietuvoje, ar ir asmenys, nuolat gyvenantys užsienyje.

Tuo tarpu pagal Pilietybės įstatymo 17 straipsnį (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) asmenims, turėjusiems Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir gyvenantiems kitose valstybėse, jei šie asmenys nėra repatrijavę iš Lietuvos, bei asmenų, turėjusių Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., vaikams, kurie gimė Lietuvoje ar pabėgėlių stovyklose, tačiau gyvena kitose valstybėse, išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę.

Tokį teisinį reguliavimą aiškinant lingvistiškai, pažodžiui, išeitų, kad didelė dalis asmenų, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusių Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai turi dvejopą teisinį statusą: jie yra Lietuvos Respublikos piliečiai ir tuo pat metu turi teisę į Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimą. Tačiau Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) ir 17 straipsnio 1 dalies 1, 2 (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) punktai turi būti aiškinami sistemiškai, viso šiame įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo kontekste. Tuomet matyti, kad Pilietybės įstatymo 17 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) nurodyti asmenys – tai asmenys, gyvenantys užsienyje; jie, turėdami teisę į Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimą,

savaime nėra Lietuvos Respublikos piliečiai *ex lege* – kad taptų Lietuvos Respublikos piliečiais, jie turi pareikšti atitinkamą valią ir įvykdyti Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) nustatytus reikalavimus. Taigi Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkte (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) nurodyti asmenys – tai asmenys, nuolat gyvenantys Lietuvoje.

26.5. Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo įtvirtinta dvigubą pilietybę ribojanti nuostata: Lietuvos Respublikos pilietis vienu metu negali būti kitos valstybės piliečiu, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus. Dvigubos pilietybės ribojimas įvairiais aspektais buvo įtvirtintas ir kituose šio įstatymo straipsniuose (jų dalyse): 19 straipsnio 2 punkte (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija), pagal kurį Lietuvos Respublikos pilietybės netenkama įgijus kitos valstybės pilietybę; 22 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija), pagal kurį Lietuvos Respublikos pilietybė negalėjo būti gražinta asmeniui, netekusiam Lietuvos Respublikos pilietybės 19 straipsnio 2 punkte numatytu pagrindu, t. y. įgijusiam kitos valstybės pilietybę, ir galėjo būti gražinta tik tokiam asmeniui, kuris yra be pilietybės arba yra pilietis tokios valstybės, pagal kurios įstatymus Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju praranda tos valstybės pilietybę; 18 straipsnyje (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija), kuriame buvo nustatyta, kaip įgyvendinama teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę, – minėta, kad asmenims, išsaugojusiems teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, būtina sąlyga teisei į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinti buvo turimos kitos valstybės pilietybės atsisakymas (1, 2 dalys (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija)).

26.6. Pilietybės įstatymo 16 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo nustatyta, kad užsienio valstybių piliečiams, turintiems ypatingų nuopelnų Lietuvai, Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti suteikta netaikant jiems šio įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų, taigi ir 12 straipsnio 1 dalies 5 punkte (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) nustatyto reikalavimo būti asmeniu be pilietybės arba piliečiu tokios valstybės, pagal kurios įstatymus Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju jis prarastų tos valstybės pilietybę, arba raštu pranešti apie savo sprendimą atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė. Vadinasi, asmuo, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė galėjo būti suteikta už ypatingus nuopelnus Lietuvai, tuo pat metu galėjo būti ir kitos valstybės pilietis.

26.7. Pilietybės įstatymo 19 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo nustatyti Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo pagrindai: 1) atsisakius Lietuvos Respublikos pilietybės; 2) įgijus kitos valstybės pilietybę; 3) nutraukus faktinius ryšius su Lietuvos valstybe; 4) Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais.

26.8. Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu

Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) taip pat buvo nustatyta pilietybės klausimų sprendimo tvarka.

26.9. Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) buvo vartojama sąvoka „repatrijavimas“ (kuri nebuvo vartojama Pilietybės įstatyme (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu)) – ji buvo vartojama 17 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) apibrėžiant, kokiems asmenims neterminuotai išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę: asmenims, turėjusiems Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę buvo neterminuotai išsaugoma tik jeigu jie nerepatrijavo. Vadinasi, tiems asmenims, turėjusiems Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., kurie repatrijavo iš Lietuvos, teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę nebuvo išsaugoma.

Kartu pažymėtina, kad Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) repatrijavimo sąvoka nebuvo eksplicitiškai apibrėžta, nebuvo pateikta jokie jos apibrėžimo. Iš šio įstatymo *travaux préparatoires* matyti, kad repatrijavimas buvo suprantamas kaip asmens išvykimas į etninę tėvynę (net nesiejant tokio išvykimo su atitinkamos kitos valstybės pilietybės įgijimu). Tokią Pilietybės įstatymo 17 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) vartojamos sąvokos „repatrijavimas“ sampratą patvirtina ir šio įstatymo taikymo praktika.

27. Kai kurių Pilietybės įstatymo (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) nuostatų įgyvendinimo tvarka buvo nustatyta Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarime. Minėtame Aukščiausiosios Tarybos nutarime taip pat buvo išaiškinta, kad Pilietybės įstatymo (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) 1 straipsnyje nurodytų asmenų atžvilgiu Sovietų Sąjungos pilietybė yra niekinė (7 punktas).

28. Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) nustatytas teisinis reguliavimas buvo keičiamas Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. vasario 11 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 28 ir 31 straipsnių pakeitimo“, tačiau Pilietybės įstatymo (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir

Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) nuostatos, apibrėžiančios, kas yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kaip yra reglamentuojamas teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas, kokios yra įstatyminės galimybės Lietuvos Respublikos piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę, kaip yra reguliuojami Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo santykiai (ypač tada, kai įgyjama kitos valstybės pilietybė), nebuvo pakeistos.

29. Apibendrinant Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) nustatytą teisinį reguliavimą konstatuotina, kad:

- buvo įtvirtintas Lietuvos Respublikos pilietybės tęstinumas ir nustatyta, kas yra Lietuvos Respublikos piliečiai, įtvirtinus, kad Lietuvos Respublikos piliečių korpusą sudaro (jį iš esmės atibojus nuo kitų valstybių piliečių): asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės; asmenys, 1919 m. sausio 9 d.–1940 m. birželio 15 d. nuolat gyvenę dabartinėje Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie šio įstatymo įsigaliojimo dieną nuolat gyvena Lietuvoje ir nėra kitos valstybės piliečiai; asmenys, įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymą (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu); asmenys, įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę kitais Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) numatytais pagrindais;

- buvo įtvirtintas dvigubos pilietybės draudimas, nustačius, kad Lietuvos Respublikos pilietis vienu metu negali būti ir kitos valstybės pilietis, tačiau šis draudimas nebuvo absoliutus tuo atžvilgiu, kad Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) buvo numatytos išimtys, kai asmuo, turintis kitos valstybės pilietybę, kartu galėjo būti ir Lietuvos Respublikos pilietis (16 straipsnis (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija), 18 straipsnio 3 dalis (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija));

- buvo įtvirtintas teisės į Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimą institutas: buvo nustatyta, kokie asmenys, norėdami tapti Lietuvos Respublikos piliečiais (įgyvendindami teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę arba atstatydami Lietuvos Respublikos pilietybę), turi pareikšti atitinkamą valią ir įvykdyti Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) nustatytus reikalavimus;

- buvo įtvirtinta, kad teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma ir teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę gali įgyvendinti ne visi asmenys, turėję Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., o tik tie, kurie nerepatrijavo; taigi asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, jų teisės į šios pilietybės išsaugojimą ir teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinimo atžvilgiu buvo suskirstyti pagal etninę kilmę ir pagal tai, į kokią šalį – etninę tėvynę ar kitą šalį – jie išvyko iš Lietuvos: teisė į Lietuvos Respublikos

pilietybės išsaugojimą ir teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinimas buvo garantuoti tik tiems iš minėtų iš Lietuvos išvykusių ne lietuvių kilmės asmenų, kurie išvyko iš Lietuvos ne į etninę tėvynę;

– vienas iš Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo pagrindų buvo kitos valstybės pilietybės įgijimas.

30. Lietuvių Tauta 1992 m. spalio 25 d. referendume priėmė Lietuvos Respublikos Konstituciją. Ji įsigaliojo 1992 m. lapkričio 2 d. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo tvarkos“, kurį Tauta priėmė 1992 m. spalio 25 d. referendume kartu su Lietuvos Respublikos Konstitucija ir kuris yra Konstitucijos sudedamoji dalis, 1 straipsnį įsigaliojus Konstitucijai neteko galios Laikinis Pagrindinis Įstatymas. Nuo tol Lietuvos nacionalinė teisės sistema turėjo būti kuriama ir plėtojama tik Konstitucijos pagrindu.

31. Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo tvarkos“ 2 straipsnyje nustatyta, kad įstatymai, kiti teisiniai aktai ar jų dalys, galioję Lietuvos Respublikos teritorijoje iki Lietuvos Respublikos Konstitucijos priėmimo, galioja tiek, kiek jie neprieštarauja Konstitucijai ir šiam įstatymui, ir galios tol, kol nebus pripažinti netekusiais galios ar suderinti su Konstitucijos nuostatomis.

Šiame kontekste paminėtina, kad, kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos viršenybės principas suponuoja ir įstatymų leidėjo, kitų teisėkūros subjektų pareigą atlikti iki Konstitucijos įsigaliojimo išleistų teisės aktų peržiūrą atsižvelgiant į Konstitucijos normas ir principus, užtikrinti teisės aktų, reguliuojančių tuos pačius santykius, darnią hierarchinę sistemą (Konstitucinio Teismo 1997 m. gruodžio 3 d., 1998 m. gegužės 6 d., 2003 m. spalio 29 d., 2004 m. kovo 5 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad iš Konstitucijos viršenybės ir konstitucinio teisinės valstybės principų kyla įstatymų leidėjo, kitų teisėkūros subjektų pareiga visų savo iki Konstitucijos įsigaliojimo išleistų ir tebegaliojančių teisės aktų, taip pat Lietuvos valstybės nebeegzistuojančių institucijų išleistų ir tebegaliojančių teisės aktų, kurie po Konstitucijos įsigaliojimo reguliuoja atitinkamo teisėkūros subjekto reguliavimo sričiai priskirtus santykius, taip pat teisės aktų, išleistų iki nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo, tačiau likusių galioti atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę ir po Konstitucijos įsigaliojimo reguliuojančių atitinkamo teisėkūros subjekto reguliavimo sričiai priskirtus santykius, peržiūrą atlikti ir juos atitikties Konstitucijai atžvilgiu įvertinti per protingai trumpą laiką (Konstitucinio Teismo 2003 m. spalio 29 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad teisės aktų (ar jų dalių), kurie nebuvo suderinti su Konstitucija atitinkamam teisėkūros subjektui išleidžiant naują teisės aktą, pakeičiantį, to teisėkūros subjekto manymu, Konstitucijos neatitinkantį teisės aktą (ar jo dalį), ir kurie nebuvo pripažinti netekusiais galios, konstitucingumas gali būti tikrinamas atliekant konstitucinę kontrolę – dėl iki Konstitucijos įsigaliojimo išleistų Lietuvos

Respublikos įstatymų, kitų Aukščiausiosios Tarybos priimtų aktų, Vyriausybės aktų, taip pat dėl atitinkamos teisinės galios teisės aktų, išleistų iki nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo, tačiau likusių galioti atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę ir reguliuojančių Seimo arba Vyriausybės reguliavimo sričiai priskirtus santykius, atitikties Konstitucijai pagal Konstituciją sprendžia Konstitucinis Teismas (Konstitucinio Teismo 2003 m. spalio 29 d. nutarimas).

32. Įsigaliojus Konstitucijai, liko galioti Pilietybės įstatymas (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo).

Liko galioti ir Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“.

Taigi įstatymų leidėjas turėjo konstitucinę pareigą taip sureguliuoti Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, kad šis teisinis reguliavimas atitiktų Konstitucijos, *inter alia* jos 12 straipsnio, nuostatas.

33. Įsigaliojus Konstitucijai, Pilietybės įstatymas (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) buvo keičiamas ir (arba) papildomas: Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. lapkričio 19 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 14 ir 25 straipsnių pakeitimo“; Seimo 1993 m. liepos 16 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“; Seimo 1993 m. gruodžio 7 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio pakeitimo“; Seimo 1993 m. gruodžio 14 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 23 straipsnio papildymo“; Seimo 1995 m. birželio 13 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo“; Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“; Seimo 1996 m. vasario 6 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 17 ir 22 straipsnių papildymo ir 31 straipsnio pakeitimo įstatymu; Seimo 1997 m. liepos 2 d. priimtu Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1, 17 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymu.

Įsigaliojus Konstitucijai, buvo keičiamas ir (arba) papildomas ir Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“; jis buvo keičiamas ir (arba) papildomas: Seimo 1993 m. birželio 8 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ pakeitimo ir papildymo“; Seimo 1993 m. gruodžio 22 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 5 punkto pakeitimo“; Seimo 1994 m. kovo 15 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ pakeitimo ir papildymo“ (toliau – ir Seimo 1994 m.

kovo 15 d. nutarimas); Seimo 1994 m. liepos 18 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ pakeitimo ir papildymo“; Seimo 1995 m. spalio 19 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ pakeitimo“.

Toliau šiame Konstitucinio Teismo nutarime minėti Pilietybės įstatymo (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) ir Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo pakeitimai ir papildymai, padaryti po Konstitucijos įsigaliojimo, bus aptariami tik tuo aspektu, kiek juose įtvirtintas teisinis reguliavimas buvo susijęs su tuo, kaip yra apibrėžiama, kas yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kaip yra reglamentuojamas teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas, kokios yra įstatyminės galimybės Lietuvos Respublikos piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę, kaip yra reguliuojami Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo santykiai (ypač tada, kai įgyjama kitos valstybės pilietybė), taip pat su tuo, kaip yra apibrėžiamas sąvokos „repatrijavimas“ turinys.

34. Seimo 1993 m. liepos 16 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 2 straipsniu Pilietybės įstatymo 16 straipsnis (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) „Pilietybės suteikimas asmenims, nusipelnusiems Lietuvos valstybei“ buvo išdėstytas nauja redakcija (pakeitus ir šio straipsnio pavadinimą).

34.1. Pilietybės įstatymo 16 straipsnyje „Pilietybės suteikimas išimties tvarka“ (1993 m. liepos 16 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Respublikos Prezidentas, vadovaudamasis šiuo įstatymu, gali suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę nusipelnusiems Lietuvai užsienio valstybių piliečiams išimties tvarka – netaikant jiems šio įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų.“

34.2. Palyginus Pilietybės įstatymo 16 straipsnį (1993 m. liepos 16 d. redakcija) su šiuo straipsniu (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) matyti, kad buvo nustatyta, jog Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka teikia jau ne Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas (kurio nebeliko), o Respublikos Prezidentas, kaip nustatyta Konstitucijos 84 straipsnio 21 punkte.

34.3. Taip pat matyti, kad Pilietybės įstatymo 16 straipsnio (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) formuluotė „turintiems ypatingų nuopelnų Lietuvai“ šiame straipsnyje (1993 m. liepos 16 d. redakcija) buvo pakeista formuluote „nusipelnusiems Lietuvai“.

Konstitucinis Teismas, savo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarime aiškindamas *inter alia* Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalį, kurioje nustatyta, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis, yra konstatavęs:

„Nustatydamas Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo pagrindus ir reguliuodamas pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką, įstatymų leidėjas turi diskreciją. Tačiau tai darydamas

įstatymų leidėjas negali paneigti pilietybės instituto prigimties ir prasmės, jis turi paisyti konstitucinio reikalavimo, kad Lietuvos Respublikos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės piliečiu tik atskirais įstatymo nustatytais atvejais. Pabrėžtina, kad Konstitucijos 12 straipsnio nuostata, jog asmuo gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu tik atskirais įstatymo nustatytais atvejais, reiškia, kad tokie įstatymo nustatyti atvejai gali būti tik labai reti (atskiri), kad dvigubos pilietybės atvejai turi būti ypač reti – išimtiniai, kad pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį dvigubos pilietybės atvejai būtų ne ypač retos išimtys, bet paplitęs reiškinys. Pagal Konstituciją negalimas ir toks Pilietybės įstatymo nuostatų, įtvirtinančių galimybę tuo pat metu būti Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu, plečiamasis aiškinimas, pagal kurį dviguba pilietybė būtų ne atskiros, ypač retos išimtys, bet paplitęs reiškinys“. Tame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat konstatuota, kad „atsižvelgiant į tai, jog Lietuvos Respublikos pilietybę išreiškia asmens teisinę narystę Lietuvos valstybėje ir atspindi jo teisinę priklausomybę valstybinei bendruomenei – pilietinei Tautai, Respublikos Prezidentas, sprenddamas, ar asmeniui suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę, turi vadovautis Tautos ir Lietuvos valstybės interesais“; kad „įstatymais ar kitais teisės aktais negali būti nustatytas koks nors baigtinis nuopelnų Lietuvos valstybei, kuriems esant užsienio valstybės piliečiui ar asmeniui be pilietybės išimties tvarka gali būti suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė, sąrašas“; kad „asmens, prašančio suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka, nuopelnai Lietuvos valstybei turi būti tokie ir taip pagrįsti, kad dėl jų buvimo nekiltų abejonių“; kad „nuopelnų Lietuvos valstybei turi turėti ne bet koks asmuo, o būtent užsienio valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės“. Konstatuota ir tai, kad „pilietybės suteikimas reiškia, jog yra konstatuojama, kad tarp asmens ir valstybės atsirado nuolatinis teisinis ryšys, kad toks asmuo tampa valstybinės bendruomenės – pilietinės Tautos nariu. Valstybei, kaip visos visuomenės organizacijai, negali nerūpėti, kokie asmenys tampa jos piliečiais. Todėl net ir tais atvejais, kai užsienio valstybės pilietis arba asmuo be pilietybės turi nuopelnų Lietuvai ir yra susijęs su Lietuvos valstybe nuolatiniais faktiniais ryšiais, integravęsis į Lietuvos visuomenę, sprendžiant, ar tokiam asmeniui suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka, turi būti įvertinamos visos tokį asmenį apibūdinančios aplinkybės, turi būti vadovaujama Tautos ir Lietuvos valstybės interesais“.

Minėta, kad Pilietybės įstatymo 16 straipsnyje (1993 m. liepos 16 d. redakcija) neliko anksčiau šiame straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvusios formuluotės „turintiems ypatingų nuopelnų Lietuvai“ – ji buvo pakeista formuluote „nusipelnusiems Lietuvai“. Iš Seimo 1993 m. liepos 16 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ *travaux préparatoires, inter alia* iš Seimo posėdžių, kuriuose buvo svarstomi Pilietybės įstatymo 16 straipsnio (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) pakeitimai, medžiagos matyti, kad šiais pakeitimais buvo siekiama *inter alia* išvengti detalaus įstatyminio užsienio

valstybės piliečio nuopelnų, už kuriuos būtų galima išimties tvarka suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę, apibūdinimo, paliekant Respublikos Prezidentui įgaliojimus kiekvienu konkrečiu atveju spręsti, ar asmuo (užsienio valstybės pilietis) yra nusipelnęs Lietuvai tiek, kad jam išimties tvarka galėtų būti suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė, kartu nepaneigiant, kad užsienio valstybės piliečiui Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti suteikiama tik išimties tvarka, t. y. tik už išimtinus nuopelnus Lietuvai.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Pilietybės įstatymo 16 straipsnio (1993 m. liepos 16 d. redakcija) pavadinime ir tekste vartojama formuluotė „išimties tvarka“ aiškintina atsižvelgiant į tai, jog lietuvių kalboje žodis „išimtinis“ reiškia „išskirtinis“, „ypatingas“, „nepaprastas“ (Lyberis A. *Sinonimų žodynas*. 2 patais. leidimas. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2002, p. 165; Keinys S. (vyr. red.) *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000, p. 235). Tad Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimas išimties tvarka – tai išskirtinis, ypatingas, nepaprastas atvejis.

Vadinasi, nepriklausomai nuo to, ar nuopelnai Lietuvai, už kuriuos užsienio valstybės piliečiui gali būti suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė, Pilietybės įstatyme (ar kuriame nors kitame įstatyme) yra apibūdinti kaip „ypatingi“, ar kitais žodžiais, už juos Lietuvos Respublikos pilietybė užsienio valstybės piliečiui gali būti suteikiama tik išimties tvarka. Pažymėtina, kad šio įstatymo 16 straipsnyje (1993 m. liepos 16 d. redakcija) *expressis verbis* vartojama formuluotė „išimties tvarka“ reiškia, jog atitinkami užsienio valstybės piliečio nuopelnai Lietuvai turi būti išskirtiniai, ypatingi, nepaprasti.

Pilietybės įstatymo 16 straipsnio (1993 m. liepos 16 d. redakcija) nuostatos, ypač atsižvelgiant į įstatymų leidėjo ketinimus, *inter alia* į tai, kad atitinkamomis pataisomis buvo koreguojamas nuopelnų Lietuvai įstatyminis apibūdinimas bei įtvirtinami Respublikos Prezidento įgaliojimai šioje srityje, nepaneigia konstitucinio imperatyvo, kad užsienio valstybės pilietis, kuriam už nuopelnus Lietuvai yra suteikiama Lietuvos Respublikos pilietybė ir jis tampa Lietuvos valstybinės bendruomenės – pilietinės visuomenės nariu, turi būti susijęs su Lietuvos valstybe nuolatiniais faktiniais ryšiais, turi būti integravęsis į Lietuvos visuomenę.

Konstitucinis Teismas, aiškindamas Pilietybės įstatymo 16 straipsnio (1995 m. spalio 3 d. redakcija) 1 dalį (1993 m. liepos 16 d. redakcija), yra konstatavęs, kad „Pilietybės įstatymo prasme nuopelnais Lietuvai Respublikai laikytina tik tokia asmens veikla, kuria asmuo ypač reikšmingai prisideda prie Lietuvos valstybingumo stiprinimo, Lietuvos galios ir jos autoriteto tarptautinėje bendruomenėje didinimo, kai akivaizdu, jog asmuo jau yra integravęsis į Lietuvos visuomenę“; kad „tik tokiais atvejais gali atsirasti prielaidos svarstyti ir spręsti, ar užsienio valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės yra nusipelnęs Lietuvai Respublikai, kaip to reikalauja Pilietybės įstatymas“; kad „sprendžiant, ar užsienio valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės turi nuopelnų Lietuvos

Respublikai, pagal Pilietybės įstatymo 16 straipsnio 1 dalį turi būti vertinama tik ta jo pačiai Lietuvos valstybei ypač reikšminga veikla, kurią jis padarė būdamas užsienio valstybės piliečiu ar asmeniu be pilietybės“ (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Tik šitaip aiškinant Pilietybės įstatymo 16 straipsnyje (1993 m. liepos 16 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą jis yra suderinamas su Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies nuostata, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

35. Seimo 1993 m. gruodžio 7 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio pakeitimo“ Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalis (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija) buvo pakeista ir išdėstyta nauja redakcija.

35.1. Pilietybės įstatymo 18 straipsnio „Teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinimo ar Lietuvos Respublikos pilietybės atstatymo sąlygos“ 3 dalyje (1993 m. gruodžio 7 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Lietuvių kilmės asmenys, prieš 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, ir jų vaikai, taip pat kiti asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę (jei visi nurodytieji nėra repatrijavę iš Lietuvos) ir nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukę arba ištremti iš Lietuvos, gyvenantys kitose valstybėse, Lietuvos Respublikos pilietybę atstato raštu pareiškę Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai ar Lietuvos Respublikos diplomatinėms įstaigoms užsienyje, kad jie yra Lietuvos Respublikos piliečiai, ir pateikę patvirtinančius įrodymus. Jiems netaikomos šio straipsnio pirmosios dalies ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punkto išlygos.“

35.2. Palyginus Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalį (1993 m. gruodžio 7 d. redakcija) su šia dalimi (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija) matyti, kad pagal Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalį (1993 m. gruodžio 7 d. redakcija) teisė atstatyti Lietuvos Respublikos pilietybę, neatsisakant turimos kitos valstybės pilietybės, buvo nustatyta jau ne tik kitose valstybėse gyvenantiems Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusiems lietuvių kilmės asmenims, nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukusiems iš Lietuvos, ir jų vaikams, kurie su gimimu kitoje valstybėje neįgijo šios valstybės pilietybės, bet ir kitiems kitose valstybėse gyvenantiems iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusiems lietuvių kilmės asmenims, nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukusiems arba ištremtiems iš Lietuvos, ir jų vaikams, taip pat kitiems kitose valstybėse gyvenantiems iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusiems ne lietuvių kilmės asmenims (jei jie nėra repatrijavę iš Lietuvos), nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukusiems arba ištremtiems iš Lietuvos.

Tokiu teisiniu reguliavimu buvo gerokai išplėstas asmenų, galinčių atstatyti Lietuvos Respublikos pilietybę ir turėti dar ir kitos valstybės pilietybę, ratas.

35.3. Kita vertus, teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę atstatymas buvo susietas su kitose valstybėse gyvenančių iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusių asmenų nerepatrijavimu: teisė atstatyti Lietuvos Respublikos pilietybę buvo garantuota tik tiems iš Lietuvos išvykusiems ne lietuvių kilmės asmenims, kurie iš Lietuvos išvyko ne į etninę tėvynę.

36. Seimo 1993 m. gruodžio 14 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 23 straipsnio papildymo“ Pilietybės įstatymo 23 straipsnis „Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo akto pripažinimas negaliojančiu“ (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo papildytas tokia 3 dalimi:

„Lietuvos Respublikos pilietis, įgijęs kitos valstybės pilietybę ar gavęs kitos valstybės piliečio pasą arba kitą tos valstybės pilietybę patvirtinančią dokumentą po to, kai jam buvo išduoti Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentai, netenka Lietuvos Respublikos pilietybės nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo ar tos valstybės piliečio paso ar kito tos valstybės pilietybę patvirtinančio dokumento išdavimo dienos.“

37. Seimo 1994 m. kovo 15 d. nutarimo 1 punktu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo 2 punktas buvo papildytas 2, 3, 4 dalimis. Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo (1994 m. kovo 15 d. redakcija) 4 dalyje buvo nustatyta, kad „asmenys ir jų šeimos nariai, atstatantys Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymo 18 straipsnio trečiąją dalį, prašyme atstatyti pilietybę nurodo, ar jie nėra repatrijavę iš Lietuvos, ir dėl to pateikia įrodymus“, taip pat buvo išaiškinta Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) vartojama sąvoka „repatrijavimas“: repatrijavimas – tai „išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“.

37.1. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad įsigaliojus Konstitucijai įstatymų leidėjas turėjo konstitucinę pareigą taip sureguliuoti Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, *inter alia* pakoreguoti Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo), taip pat Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ nustatytą teisinį reguliavimą, kad jis atitiktų Konstitucijos, *inter alia* jos 12 straipsnio, nuostatas.

37.2. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad poįstatyminiu aktu – Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimu (1994 m. kovo 15 d. redakcija) yra atskleidžiamas įstatyme – Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) – vartojamos sąvokos „repatrijavimas“ turinys.

37.2.1. Pažymėtina, kad įstatymų leidėjas gali apibrėžti įstatymuose vartojamų sąvokų turinį, tačiau iš Konstitucijos, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo, kylantis reikalavimas paisyti teisės aktų hierarchijos suponuoja, kad įstatymuose vartojamų sąvokų turinys

gali būti apibrėžiamas (*inter alia* aiškinamas) tik įstatymu, o ne žemesnės galios teisės aktu.

Taigi ir Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) vartojamą sąvoką „repatrijavimas“, atsižvelgiant ir į jos paskirtį minėtame įstatyme, ir į jos vartojimo kontekstą, buvo galima apibrėžti (*inter alia* aiškinti) tik šiuo arba kitu įstatymu. Pažymėtina ir tai, kad Konstitucijos 12 straipsnyje įtvirtintas teisinis reguliavimas suponuoja, kad pilietybės teisiniai santykiai turi būti reguliuojami įstatymu.

37.2.2. Tai, kad Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) vartojamos sąvokos „repatrijavimas“, atsižvelgiant ir į jos paskirtį minėtame įstatyme, ir į jos vartojimo kontekstą, turinio nebuvo galima apibrėžti (*inter alia* aiškinti) poįstatyminiu teisės aktu, iškyla ir iš Konstitucijos 12 straipsnio nuostatų.

37.2.3. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal formą prieštaravo Konstitucijos 12 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

37.3. Minėta, kad pagal Pilietybės įstatymo 17 straipsnį (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) asmenims, turėjusiems Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę buvo neterminuotai išsaugoma tik jeigu jie nerepatrijavo, o tiems asmenims, turėjusiems Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., kurie repatrijavė iš Lietuvos, teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę nebuvo išsaugoma.

Taip pat minėta, kad pagal Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalį (1993 m. gruodžio 7 d. redakcija) teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę atstatymas buvo susietas su kitose valstybėse gyvenančių iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusių asmenų nerepatrijavimu: teisė atstatyti Lietuvos Respublikos pilietybę buvo garantuota tik kitose valstybėse gyvenantiems iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusiems lietuvių kilmės asmenims, nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukusiems arba išstremtiems iš Lietuvos, ir jų vaikams, taip pat tik tiems kitose valstybėse gyvenantiems iki 1940 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusiems ne lietuvių kilmės asmenims, nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukusiems arba išstremtiems iš Lietuvos, kurie išvyko iš Lietuvos ne į etninę tėvynę.

37.3.1. Minėta, kad Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) sąvoka „repatrijavimas“ nebuvo eksplacitiškai apibrėžta.

37.3.2. Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo 2 punkto 4 dalyje (1994 m. kovo 15 d. redakcija) įtvirtintas repatrijavimo sąvokos apibrėžimas, atsižvelgiant ir į jos paskirtį Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), ir į

jos vartojimo kontekstą, suponuoja, kad buvo laikomasi nuostatos, jog teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas priklausė nuo asmens etninės kilmės ir nuo to, į kokią šalį – etninę tėvynę ar kitą šalį – asmuo išvyko iš Lietuvos.

37.3.3. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad reguliuojant pilietybės santykius turi būti laikomasi ir asmenų lygiateisiškumo principo.

Konstitucijos 29 straipsnyje nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs (1 dalis), taip pat kad žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (2 dalis).

37.3.4. Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo 2 punkto 4 dalyje (1994 m. kovo 15 d. redakcija) įtvirtintas repatrijavimo sąvokos apibrėžimas, atsižvelgiant ir į jos paskirtį Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), ir į jos vartojimo kontekstą, nukrypsta nuo Konstitucijos 29 straipsnio imperatyvų tuo atžvilgiu, kad buvo suvaržyta į etninę tėvynę išvykusių ne lietuvių kilmės asmenų, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusių Lietuvos Respublikos pilietybę, taip pat jų vaikų teisė į Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimą (teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinimas ir Lietuvos Respublikos pilietybės atstatymas).

37.3.5. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

37.4. Seimas 1994 m. liepos 18 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ pakeitimo ir papildymo“, kuriuo *inter alia* pakeitė Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punktą (1994 m. kovo 15 d. redakcija); Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalis (1994 m. kovo 15 d. redakcija) tapo šio punkto (1994 m. liepos 18 d. redakcija) 5 dalimi.

37.4.1. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal formą prieštaravo Konstitucijos 12 straipsniui, konstituciniam teisinės

valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 12 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui pagal formą prieštaravo ir Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 5 dalies (1994 m. liepos 18 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“.

37.4.2. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui pagal turinį prieštaravo ir Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 5 dalies (1994 m. liepos 18 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“.

38. Taip pat remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštaravo ir Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalies (1993 m. gruodžio 7 d. redakcija) nuostata „jei visi nurodytieji nėra repatrijavę iš Lietuvos“, taip pat šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) nuostata „jei šie asmenys nėra repatrijavę iš Lietuvos“.

39. Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 1 straipsniu Pilietybės įstatymo 1 straipsnis (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo išdėstytas nauja redakcija.

39.1. Pilietybės įstatymo 1 straipsnyje „Lietuvos Respublikos piliečiai“ (1995 m. spalio 3 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Lietuvos Respublikos piliečiai yra:

1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai (jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos);

2) asmenų, turėjusių Lietuvos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., vaikaičiai, jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės;

3) asmenys, 1919 m. sausio 9 d.–1940 m. birželio 15 d. nuolat gyvenę dabartinėje Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie Pilietybės įstatymo įsigaliojimo dieną nuolat gyveno ir šiuo metu gyvena Lietuvoje ir nėra kitos valstybės piliečiai;

4) lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys kitose valstybėse, jeigu jie išvyko iš Lietuvos teritorijos iki 1918 m. vasario 16 d. ir neįgijo kitos valstybės pilietybės;

5) asmenys, iki 1991 m. lapkričio 4 d. įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymą, galiojusį iki Pilietybės įstatymo priėmimo 1991 m. gruodžio 5 dieną;

6) kiti asmenys, kurie įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymą.

Asmenims, nurodytiems šio straipsnio pirmosios dalies 1 punkte, jų pageidavimu išduodami Lietuvos Respublikos piliečio pasai arba pagal šio įstatymo 17 straipsnį teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinantys dokumentai.

Lietuvos Respublikos pilietis vienu metu negali būti kitos valstybės pilietis, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus.“

39.2. Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalis (1995 m. spalio 3 d. redakcija) aiškintina atsižvelgiant *inter alia* į tai, kad Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 7 straipsniu nauja redakcija buvo išdėstyta Pilietybės įstatymo 17 straipsnis (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija).

39.3. Pilietybės įstatymo 17 straipsnyje „Teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas“ (1995 m. spalio 3 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma:

1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, ir jų vaikams (jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos);

2) lietuvių kilmės asmenims, gyvenantiems kitose valstybėse.

Lietuvių kilmės asmeniu laikomas asmuo, kurio tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra lietuviai ir pats asmuo pripažįsta, kad laiko save lietuviu.

Asmenims, kuriems išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę, pagal jų prašymą išduodami šią teisę patvirtinantys dokumentai.

Šie asmenys su savo šeimos nariais gali atvykti į Lietuvos Respubliką be vizų, gyventi Lietuvoje netaikant jiems Imigracijos įstatymo reikalavimų bei iš jos išvykti. Įstatymai gali nustatyti ir kitas šių asmenų teises.

Asmenys, nurodyti šio straipsnio pirmosios dalies 1 punkte, teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendina pagal šio įstatymo 1 straipsnį.

Asmenys, nurodyti šio straipsnio pirmosios dalies 2 punkte, teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendina, kai atsisako turimos kitos valstybės pilietybės ir grįžta nuolat gyventi į Lietuvą.“

39.4. Minėta, kad Pilietybės įstatymo 17 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) nurodyti asmenys – tai asmenys, gyvenantys užsienyje; jie, turėdami teisę į Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimą, savaime nebuvo Lietuvos Respublikos piliečiai *ex lege* – kad taptų Lietuvos Respublikos piliečiais, jie turėjo pareikšti atitinkamą valią ir įvykdyti Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su papildymu, padarytu Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų galiojimo ir Pilietybės įstatymo papildymo“ 2 straipsniu) nustatytus reikalavimus.

Pilietybės įstatymo 17 straipsnio (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) pakeitimu, padarytu Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 7 straipsniu, nebuvo pakeista principinė nuostata, kad asmenys, turintys teisę į Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimą, savaime nėra Lietuvos Respublikos piliečiai *ex lege* – jie teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę galėjo įgyvendinti pagal Pilietybės įstatymo 17 straipsnį (1995 m. spalio 3 d. redakcija).

39.5. Pabrėžtina, kad pagal Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktą (1995 m. spalio 3 d. redakcija) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai (jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos), įgyvendindami savo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, jau neprivalėjo atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės.

Taigi tokiu teisiniu reguliavimu buvo išplėstas asmenų, galinčių įgyvendinti savo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę ir turėti dar ir kitos valstybės pilietybę, ratas.

39.6. Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostatą „Lietuvos Respublikos piliečiai yra: 1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai (jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos)“ aiškinant kartu su šio straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatyta, kad asmenims, nurodytiems šio straipsnio 1 dalies 1 punkte, „jų pageidavimu išduodami Lietuvos Respublikos piliečio pasai arba pagal šio įstatymo 17 straipsnį teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinantys dokumentai“, taip pat su šio įstatymo 17 straipsniu (1995 m. spalio 3 d. redakcija) matyti, kad Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata apima ir asmenis, nuolat gyvenančius Lietuvoje, ir asmenis, nuolat gyvenančius užsienyje.

Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata „Lietuvos Respublikos piliečiai yra: 1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai (jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos)“ aiškintina kaip reiškianti, kad Lietuvos Respublikos piliečiai *ex lege* yra tie iš šiame punkte nurodytų asmenų, kurie nuolat gyvena Lietuvoje, taip pat tie užsienyje nuolat gyvenantys asmenys, kurie savo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendino pagal Pilietybės įstatymo 17 straipsnį (1995 m. spalio 3 d. redakcija).

Šiame kontekste paminėtina, jog Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 2 dalies (1995 m. spalio

3 d. redakcija) nuostata, kad asmenims, nurodytiems šio straipsnio 1 dalies 1 punkte (t. y. asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, ir jų vaikams (jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos)), jų pageidavimu išduodami Lietuvos Respublikos piliečio pasai arba pagal šio įstatymo 17 straipsnį teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinantys dokumentai, negali būti aiškinama kaip reiškianti, esą buvimas Lietuvos Respublikos piliečiu priklauso nuo to, ar asmeniui išduotas Lietuvos Respublikos piliečio pasas arba kitas Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinantis dokumentas.

39.7. Palyginus Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalį (1995 m. spalio 3 d. redakcija) su Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalimi (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) matyti, kad pagal Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalį (1995 m. spalio 3 d. redakcija) Lietuvos Respublikos piliečiai yra ne tik asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės; asmenys, 1919 m. sausio 9 d.–1940 m. birželio 15 d. nuolat gyvenę dabartinėje Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie šio įstatymo įsigaliojimo dieną nuolat gyvena Lietuvoje ir nėra kitos valstybės piliečiai; asmenys, įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymą (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu); asmenys, įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę kitais Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) numatytais pagrindais; bet ir:

- lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys kitose valstybėse, jeigu jie išvyko iš Lietuvos teritorijos iki 1918 m. vasario 16 d. ir neįgijo kitos valstybės pilietybės;

- tie asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai, jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos, kurie įgijo kitos valstybės pilietybę.

Šiame kontekste pabrėžtina, kad, kaip minėta, tie asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai, jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos, kurie įgijo kitos valstybės pilietybę, teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę galėjo įgyvendinti pagal Pilietybės įstatymo 17 straipsnį (1995 m. spalio 3 d. redakcija); pagal Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktą (1995 m. spalio 3 d. redakcija) jie jau neprivalėjo atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės.

39.8. Be to, Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje (1995 m. spalio 3 d. redakcija) neliko šios dalies 4 punkte (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvusios nuostatos, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra „asmenys, kurie įgyvendino teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę ar atstatė Lietuvos Respublikos pilietybę pagal šį įstatymą“, tačiau liko šios dalies 5 punkte (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvusi nuostata, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra „kiti asmenys, kurie įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę pagal šį įstatymą“, – ši nuostata, šiek tiek pakeitus redakciją, buvo įtvirtinta Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 6 punkte (1995 m. spalio 3 d. redakcija).

39.8.1. Šiame kontekste paminėtina, kad Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 8 straipsniu Pilietybės įstatymo 18 straipsnis buvo pripažintas netekusiu galios. Vadinasi, Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) neliko Lietuvos Respublikos pilietybės atstatymo instituto.

39.8.2. Atsižvelgiant *inter alia* į tai, kad įsigaliojus Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimtam įstatymui „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) neliko pilietybės atstatymo instituto, konstatuotina, kad Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 6 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata „kiti asmenys, kurie įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymą“ apima ir tuos asmenis, kurie įgyvendino teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę ar atstatė Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 4 punktą (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija).

39.9. Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata „Lietuvos Respublikos piliečiai yra: 1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai (jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos)“ ir šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata „Teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma: 1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, ir jų vaikams (jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos)“ reiškia, kad asmenų, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusių Lietuvos pilietybę, ir jų vaikų teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinimas buvo susietas su jų bei jų vaikų nerepatrijavimu: šios teisės įgyvendinimas buvo garantuotas tik tiems iš nurodytų asmenų bei jų vaikų, kurie yra ne lietuvių kilmės ir išvyko iš Lietuvos ne į etninę tėvynę.

39.10. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštaravo ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos“, taip pat šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata „jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos“.

40. Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 6 straipsniu Pilietybės įstatymo 16 straipsnis (1993 m. liepos 16

d. redakcija) buvo papildytas 2 dalimi.

Pilietybės įstatymo 16 straipsnio „Pilietybės suteikimas išimties tvarka“ 2 dalyje (1995 m. spalio 3 d. redakcija) buvo nustatyta: „Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimas išimties tvarka savaime nesukelia teisinių pasekmių pilietybę įgijusio asmens šeimos nariams.“

41. Seimas 1995 m. spalio 19 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“, kuris įsigaliojo 1995 m. lapkričio 4 d. Šio įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje buvo nustatyta: „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje.“

Taigi sąvokos „repatrijavimas“ turinys buvo apibrėžtas taip pat, kaip ir Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalyje (1994 m. kovo 15 d. redakcija), šio punkto 5 dalyje (1994 m. liepos 18 d. redakcija).

42. Tą pačią dieną (1995 m. spalio 19 d.) Seimas priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ pakeitimo“, kurio 1 punktu *inter alia* pripažino netekusiu galios Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punktą (1994 m. liepos 18 d. redakcija).

43. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime yra konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

44. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštaravo ir įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalis (1995 m. spalio 19 d. redakcija).

45. Seimo 1996 m. vasario 6 d. priimto Pilietybės įstatymo 17 ir 22 straipsnių papildymo ir 31 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo papildyta ir nauja redakcija išdėstyta šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalis (1995 m. spalio 3 d. redakcija).

45.1. Pilietybės įstatymo 17 straipsnio „Teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas“ 1 dalyje (1996 m. vasario 6 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma:

- 1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, ir jų vaikams (jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos), gyvenantiems kitose valstybėse;
- 2) lietuvių kilmės asmenims, gyvenantiems kitose valstybėse.“

45.2. Palyginus Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalį (1996 m. vasario 6 d. redakcija) su Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi (1995 m. spalio 3 d. redakcija) matyti, kad šio straipsnio 1 dalies 1 punkte (1996 m. vasario 6 d. redakcija) liko ankstesnė nuostata, kad teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma *inter alia* asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, ir jų vaikams (jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos), tačiau buvo eksplicitiškai nustatyta, kad šie asmenys – tai asmenys, gyvenantys kitose valstybėse.

45.3. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštaravo ir Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1996 m. vasario 6 d. redakcija) nuostata „jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos“.

46. Minėta, kad pagal Pilietybės įstatymo 22 straipsnį (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) Lietuvos Respublikos pilietybė negalėjo būti gražinta asmeniui, Lietuvos Respublikos pilietybės netekusiam 19 straipsnio 2 punkte numatytu pagrindu, t. y. įgijusiam kitos valstybės pilietybę, ir galėjo būti gražinta tik tokiam asmeniui, kuris yra be pilietybės arba yra pilietis tokios valstybės, pagal kurios įstatymus Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju jis praranda tos valstybės pilietybę.

Seimo 1996 m. vasario 6 d. priimtu Pilietybės įstatymo 17 ir 22 straipsnių papildymo ir 31 straipsnio pakeitimo įstatymo 2 straipsniu Pilietybės įstatymo 22 straipsnis buvo papildytas ir išdėstytas nauja redakcija. Pilietybės įstatymo 22 straipsnyje „Lietuvos Respublikos pilietybės gražinimas“ buvo numatyta galimybė Lietuvos Respublikos pilietybę gražinti ir asmeniui, netekusiam Lietuvos Respublikos pilietybės *inter alia* šio įstatymo 19 straipsnio 2 punkte (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) numatytu pagrindu, t. y. įgijus kitos valstybės pilietybę, tačiau tik jei prašymo pateikimo metu šis asmuo nuolat gyvena Lietuvos Respublikos teritorijoje ir atitinka šio įstatymo 12 straipsnio (1995 m. spalio 3 d. redakcija) 1 dalies 2, 3, 5 punktuose (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) nustatytas sąlygas, *inter alia* sąlygą neturėti kitos valstybės pilietybės arba sąlygą atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės.

47. Seimo 1997 m. liepos 2 d. priimto Pilietybės įstatymo 1, 17 ir 28 straipsnių pakeitimo

įstatymo 1 straipsniu buvo pakeista ir nauja redakcija išdėstyta Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalis (1995 m. spalio 3 d. redakcija).

47.1. Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje (1997 m. liepos 2 d. redakcija) buvo nustatyta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra: 1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai (jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos); 2) asmenys, 1919 m. sausio 9 d.–1940 m. birželio 15 d. nuolat gyvenę dabartinėje Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie Pilietybės įstatymo įsigaliojimo dieną nuolat gyveno ir šiuo metu gyvena Lietuvoje ir nėra kitos valstybės piliečiai; 3) lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys kitose valstybėse, jeigu jie išvyko iš Lietuvos teritorijos iki 1918 m. vasario 16 d. ir neįgijo kitos valstybės pilietybės; 4) asmenys, iki 1991 m. lapkričio 4 d. įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymą, galiojusį iki Pilietybės įstatymo priėmimo 1991 m. gruodžio 5 d.; 5) kiti asmenys, kurie įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę pagal Pilietybės įstatymą.

47.2. Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalis (1997 m. liepos 2 d. redakcija) aiškintina atsižvelgiant *inter alia* į tai, kad Seimo (1997 m. liepos 2 d. redakcija) priimto Pilietybės įstatymo 1, 17 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymo 2 straipsniu buvo pakeistas ir nauja redakcija išdėstytas Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1996 m. vasario 6 d. redakcija).

47.3. Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkte (1997 m. liepos 2 d. redakcija) buvo nustatyta, kad teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams ir vaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos), gyvenantiems kitose valstybėse.

47.4. Palyginus Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje (1997 m. liepos 2 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje (1995 m. spalio 3 d. redakcija), atsižvelgiant į šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1997 m. liepos 2 d. redakcija) nuostatas, matyti, kad pagal Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktą (1997 m. liepos 2 d. redakcija) galimybė būti Lietuvos Respublikos piliečiais, turinčiais dar ir kitos valstybės pilietybę, buvo nustatyta ir užsienyje gyvenančių asmenų, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusių Lietuvos pilietybę, vaikaičiams (jeigu jie nerepatrijavo iš Lietuvos).

47.5. Pažymėtina ir tai, kad Seimo 1997 m. liepos 2 d. priimto Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo pakeistas ir nauja redakcija išdėstytas įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnis (1995 m. spalio 19 d. redakcija).

Padarius šį pakeitimą, įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalyje (1997 m. liepos 2 d. redakcija) sąvokos

„repatrijavimas“ turinį apibrėžianti nuostata liko ta pati, kaip ir įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalyje (1995 m. spalio 19 d. redakcija): „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje.“

47.6. Seimo 1997 m. liepos 2 d. priimtas Pilietybės įstatymo 1, 17 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymas ir tą pačią dieną priimtas įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymas įsigaliojo tą pačią dieną – 1997 m. liepos 16 d.

47.7. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštaravo ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1997 m. liepos 2 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos“, šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1997 m. liepos 2 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos“, taip pat įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalis (1997 m. liepos 2 d. redakcija).

48. Apibendrinant tai, kokios galimybės Lietuvos Respublikos piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) buvo įtvirtintos tuo metu, kai jau galiojo Konstitucija, konstatuotina, kad šiame įstatyme visą laiką buvo įtvirtinta dvigubos pilietybės draudimo principas, neleidžiantis asmeniui būti tuo pat metu Lietuvos Respublikos ir kurios nors kitos valstybės piliečiu, taip pat šio draudimo išimtys.

48.1. Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) buvo įtvirtintos tik dvi minėto dvigubos pilietybės draudimo išimtys: pagal šio įstatymo 16 straipsnį (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) asmuo, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybę galėjo būti suteikta už ypatingus nuopelnus Lietuvai, tuo pat metu galėjo būti ir kitos valstybės pilietis; pagal minėto įstatymo 18 straipsnio 3 dalį (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija) kitose valstybėse gyvenantys Lietuvos Respublikos pilietybę turėję lietuvių kilmės asmenys, nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukę iš Lietuvos, ir jų vaikai, kurie su gimimu kitoje valstybėje neįgijo šios valstybės pilietybės, Lietuvos Respublikos pilietybę galėjo atstatyti neatsisakydami turimos kitos valstybės pilietybės.

48.2. Nustatydamas Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo pagrindus ir reguliuodamas

pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką, įstatymų leidėjas turi paisyti Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies reikalavimo, kad Lietuvos Respublikos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės pilietis tik atskirais įstatymo numatytais atvejais; tokie įstatymo numatyti atvejai gali būti tik labai reti (atskiri), išimtiniai, o ne paplitę.

48.3. Šiuo atžvilgiu Pilietybės įstatymo 16 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) įtvirtinta dvigubos pilietybės draudimo išimtis atitiko Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies reikalavimus.

Kitaip vertintina Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija) įtvirtinta dvigubos pilietybės draudimo išimtis – atsižvelgiant į tai, kad nebuvo nustatytas reikalavimas atstatant Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, ši išimtis sudarė prielaidas dvigubai pilietybei tapti ne ypač reta išimtimi, o paplitusiu reiškiniu.

48.4. Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) buvo įtvirtintas teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo institutas, kuris, kaip konstatuota šiame Konstitucinio Teismo nutarime, buvo skirtas tam, kad užsienio valstybėse gyvenantys asmenys (ne tik lietuvių kilmės), iki Lietuvos valstybingumo praradimo turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, jų palikuonys, taip pat užsienio lietuviai neprarastų ryšio su atkurta nepriklausoma Lietuvos valstybe, kad užsienyje gyvenantys lietuviai nebūtų atkirsti nuo lietuvių Tautos.

Nėra jokio teisinio pagrindo manyti, kad minėtas teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo institutas galėtų kokiu nors atžvilgiu nederėti su kuriomis nors Konstitucijos nuostatomis, išskyrus tai, kad iš visų asmenų, turėjusių Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir gyvenančių kitose valstybėse, buvo išskirti tie, kurie repatrijavo iš Lietuvos, – jiems teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę nebuvo išsaugoma. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) nuostata „jei šie asmenys nėra repatrijavę iš Lietuvos“ prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

48.5. Ilgainiui buvo plečiamas asmenų, kuriems išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę, ratas: šią teisę įgijo ne tik asmenys, turėję Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir gyvenantys kitose valstybėse (jei šie asmenys nerepatrijavo iš Lietuvos), jų vaikai, kurie gimė Lietuvoje ar pabėgėlių stovyklose, tačiau gyveno kitose valstybėse, bei kiti lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys užsienio valstybėse ar jų valdomose teritorijose, bet ir asmenų, turėjusių Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir gyvenančių kitose valstybėse, vaikai (nepriklausomai nuo to, kur jie gimė), o vėliau – ir vaikaičiai (jei šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos).

Toks asmenų, kuriems išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę, rato plėtimas,

išskyrus aptartąją repatrijavimo klauzulę, nelaikytinas nederančiu su kuriomis nors Konstitucijos nuostatomis.

48.6. Buvo plečiamas ir asmenų, galinčių tuo pat metu būti Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiais, ratas; tai buvo daroma:

- Seimo 1993 m. gruodžio 7 d. priimtu įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio pakeitimo“, kuriuo buvo pakeista ir nauja redakcija išdėstyta Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalis (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija);

- Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 1 straipsniu, kuriuo nauja redakcija buvo išdėstyta Pilietybės įstatymo 1 straipsnis (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija), ir 7 straipsniu, kuriuo nauja redakcija buvo išdėstyta Pilietybės įstatymo 17 straipsnis (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija);

- Seimo 1997 m. liepos 2 d. priimto Pilietybės įstatymo 1, 17 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsniu, kuriuo buvo papildyta ir nauja redakcija išdėstyta šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalis (1995 m. spalio 3 d. redakcija);

- Seimo 1997 m. liepos 2 d. priimto Pilietybės įstatymo 1, 17 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymo 2 straipsniu, kuriuo buvo pakeistas ir nauja redakcija išdėstyta Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija).

Galiausiai buvo nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad asmenų, kurie tuo pat metu galėjo būti ir Lietuvos Respublikos, ir kitos valstybės piliečiai, ratas buvo išplėstas taip, kad tai sudarė prielaidas dvigubai pilietybei tapti ne ypač reta išimtimi, o plačiai paplitusiu reiškiniu.

48.7. Konstatuotina, kad Pilietybės įstatymo pakeitimai, kuriais asmenų, tuo pat metu galėjusių būti ir Lietuvos Respublikos, ir kitos valstybės piliečiais, ratas buvo laipsniškai plečiamas taip, kad tai sudarė prielaidas dvigubai pilietybei tapti plačiai paplitusiu reiškiniu, neatitiko Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

48.8. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai prieštaravo:

- Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalis (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nebuvo nustatyta reikalavimo atstatant Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės;

- Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalies (1993 m. gruodžio 7 d.) nuostata „Jiems netaikomos šio straipsnio pirmosios dalies ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punkto išlygos“;

- Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1995 m. spalio 3 d. redakcija) ta apimtimi, kuria neliko anksčiau šiame punkte (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvusios nuostatos „jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės“;

– Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 5 dalis (1995 m. spalio 3 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas įgyvendinant teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės;

– Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1997 m. liepos 2 d. redakcija) ta apimtimi, kuria buvo įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra ir tie šiame punkte nurodyti asmenys, kurie turi ir kitos valstybės pilietybę.

48.9. Teisės aktai (jų dalys) laikomi atitinkančiais Konstituciją tol, kol Konstitucijos ir Konstitucinio Teismo įstatymo nustatyta tvarka nėra pripažinti prieštaraujančiais Konstitucijai.

Pabrėžtina, jog tai, kad šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalis (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nebuvo nustatyta reikalavimo atstatant Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, 18 straipsnio 3 dalies (1993 m. gruodžio 7 d.) nuostata „Jiems netaikomos šio straipsnio pirmosios dalies ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punkto išlygos“, 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1995 m. spalio 3 d. redakcija) ta apimtimi, kuria jame neliko anksčiau šiame punkte (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvusios nuostatos „jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės“, 17 straipsnio 5 dalis (1995 m. spalio 3 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas įgyvendinant teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1997 m. liepos 2 d. redakcija) ta apimtimi, kuria buvo įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra ir tie šiame punkte nurodyti asmenys, kurie turi ir kitos valstybės pilietybę, prieštaravo Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai, negali būti interpretuojama kaip pagrindas kvestionuoti asmenų, įgijusių Lietuvos Respublikos pilietybę (esančių Lietuvos Respublikos piliečiais) pagal atitinkamus antikonstitucinius pripažintus Pilietybės įstatymo (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) straipsnius (jų dalis) ir turinčių dar ir kitos valstybės pilietybę, turimą Lietuvos Respublikos pilietybę. Tokie asmenys ir toliau yra Lietuvos Respublikos piliečiai.

49. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Konstitucijai prieštaravo:

– Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“;

– Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 5 dalies (1994 m. liepos 18 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“;

– Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalies (1993 m. gruodžio 7 d. redakcija) nuostata „jeigu visi nurodytieji nėra repatrijavę iš Lietuvos“, taip pat šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) nuostata „jei šie asmenys nėra repatrijavę iš Lietuvos“;

- Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos“;
- Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija) nuostata „jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos“;
- įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalis (1995 m. spalio 19 d. redakcija);
- Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1996 m. vasario 6 d. redakcija) nuostata „jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos“;
- Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1997 m. liepos 2 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos“;
- Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1997 m. liepos 2 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos“;
- įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalis (1997 m. liepos 2 d. redakcija).

Pabrėžtina, kad minėtų įstatymų, kitų teisės aktų straipsnių (jų dalių) pripažinimas prieštaraujančiais Konstitucijai, atsižvelgiant *inter alia* į tai, kad šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat konstatuota, jog Konstitucijai prieštarauja ir Pilietybės įstatymo (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) straipsniai (jų dalys), įtvirtinantys tokį teisinį reguliavimą, kuris sudarė prielaidas dvigubai pilietybei tapti plačiai paplitusiu reiškiniu, yra grindžiamas ne tuo, kad iš Lietuvos repatrijavusiems asmenims nebuvo nustatyta teisės, be turimos kitos valstybės pilietybės, turėti dar ir Lietuvos Respublikos pilietybę, bet tuo, kad minėtiems asmenims nebuvo išsaugota teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę, t. y. jiems apskritai nebuvo palikta galimybės pagal įstatymą laisvai apsispręsti, ar atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės ir tapti Lietuvos Respublikos piliečiais, ar likti tos kitos valstybės piliečiais ir netapti Lietuvos Respublikos piliečiais.

50. Minėta, kad Seimas 2002 m. rugsėjo 17 d. priėmė Pilietybės įstatymą; jis įsigaliojo 2003 m. sausio 1 d.; nuo tos dienos neteko galios iki tol galiojęs Pilietybės įstatymas (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

Minėta ir tai, kad Seimas 2002 m. rugsėjo 17 d. priėmė Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymą; jis įsigaliojo 2003 m. sausio 1 d.; nuo tos dienos neteko galios iki tol galiojęs įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ (1995 m. spalio 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais).

51. Pilietybės įstatymo 1 straipsnyje (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) „Lietuvos Respublikos piliečiai“, kuriame nustatytas teisinis reguliavimas yra ginčijamas šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„Lietuvos Respublikos piliečiai yra:

1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo);

2) asmenys, 1919 m. sausio 9 d. – 1940 m. birželio 15 d. nuolat gyvenę dabartinėje Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai, jeigu jie Pilietybės įstatymo įsigaliojimo dieną nuolat gyveno ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikos teritorijoje, ir nėra kitos valstybės piliečiai;

3) lietuvių kilmės asmenys, jeigu jie nėra kitos valstybės piliečiai; lietuvių kilmės asmeniu laikomas asmuo, kurio tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu;

4) asmenys, iki 1991 m. lapkričio 4 d. įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę pagal 1989 m. lapkričio 3 d. priimtą Pilietybės įstatymą;

5) kiti asmenys, kurie Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo pagal 1991 m. gruodžio 5 d. priimtą Pilietybės įstatymą.“

52. Taip pat, remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1997 m. liepos 2 d. redakcija) ta apimtimi, kuria buvo įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra ir tie šiame punkte nurodyti asmenys, kurie turi ir kitos valstybės pilietybę, prieštaravo Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai, konstatuotina, kad Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai prieštarauja ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punktas (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra ir tie šiame punkte nurodyti asmenys, kurie turi ir kitos valstybės pilietybę.

53. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštarauja ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punkto (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo“.

54. Konstatavęs, kad Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punkto (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo“ prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Konstitucinis Teismas toliau netirs, ar šio įstatymo 1 straipsnio (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „Lietuvos Respublikos piliečiai yra: 1) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę,

jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo)“ ta apimtimi, kuria, pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo manymu, įtvirtinta, kad asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai, jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai repatrijavo, nėra laikomi Lietuvos Respublikos piliečiais, neprieštaruja Konstitucijos 12 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniam teisingumo principui.

55. Pilietybės įstatymo 17 straipsnyje (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) „Teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas“, kurio 1 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas yra ginčijamas šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„1. Teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma:

1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), gyvenantiems kitose valstybėse;

2) lietuvių kilmės asmenims, gyvenantiems kitose valstybėse.

2. Asmenims, kuriems išsaugoma teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę, jų prašymu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduodami šią teisę patvirtinantys dokumentai.

3. Asmenys, nurodyti šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose, teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendina pagal šio Įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktą arba yra lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys kitose valstybėse.“

56. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 5 dalis (1995 m. spalio 3 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas įgyvendinant teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, prieštaravo Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai, Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai prieštaruoja ir Pilietybės įstatymo 17 straipsnio (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) 3 dalis ta apimtimi, kuria nėra nustatyta reikalavimo įgyvendinant teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės.

57. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštaruoja ir Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo“.

58. Konstatavęs, kad Pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo“ prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Konstitucinis Teismas toliau netirs, ar šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „Teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoma: 1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), gyvenantiems kitose valstybėse“ ta apimtimi, kuria, pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo manymu, įtvirtinta, kad asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams, jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai repatrijavo, gyvenantiems kitose valstybėse, teisė į Lietuvos Respublikos pilietybę neišsaugoma, neprieštarauja Konstitucijos 12 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniam teisingumo principui.

59. Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio „Pilietybės įstatymo taikymo nuostatos“ 2 dalyje (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nustatyta: „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę ir apsigyvenimas etninėje tėvynėje.“

60. Palyginus Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalį (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) su įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalimi (1995 m. spalio 19 d., 1997 m. liepos 2 d. redakcijos), kurioje nustatyta, kad „repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“, matyti, kad sąvokos „repatrijavimas“ apibrėžimo formuluotės pakeitimas (jungtuką „arba“ pakeitus jungtuku „ir“) nereiškia, jog pakito įstatymų leidėjo nuostata, kad teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimas priklauso nuo asmens etninės kilmės ir nuo to, į kokią šalį – etninę tėvynę ar kitą šalį – asmuo išvyko iš Lietuvos.

61. Remiantis argumentais, analogiškais tiems, kuriais remiantis šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies (1994 m. kovo 15 d. redakcija) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal turinį prieštaravo Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui (kaip ir įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalis (1995 m. spalio 19 d., 1997 m. liepos 2 d. redakcijos)), konstatuotina, kad Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštarauja ir Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija).

62. Konstatavęs, kad Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Konstitucinis Teismas toliau netirs, ar ši dalis neprieštarauja Konstitucijos 12

straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniam teisingumo principui.

63. Pilietybės įstatymo 18 straipsnyje „Lietuvos Respublikos pilietybės netekimas“ (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija), kurio 2 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas yra ginčijamas šioje konstitucinės justicijos byloje, buvo nustatyta:

„1. Lietuvos Respublikos pilietybės netenkama:

- 1) atsisakius Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 2) įgijus kitos valstybės pilietybę;
- 3) Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2 punktą netaikomas:

1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo);

2) lietuvių kilmės asmenims, kurių tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu.

3. Asmuo gali būti pripažintas netekusiu Lietuvos Respublikos pilietybės, jeigu jis tarnauja kitos valstybės karo tarnyboje arba dirba kitos valstybės tarnyboje, neturėdamas Lietuvos Respublikos atitinkamų institucijų leidimo.“

64. Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), taip pat lietuvių kilmės asmenys, kurių tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu, įgiję kitos valstybės pilietybę, nepraranda Lietuvos Respublikos pilietybės; taigi šie asmenys tuo pat metu gali būti ir Lietuvos Respublikos, ir kitos valstybės piliečiai. Taip sudaromos prielaidos dvigubai pilietybei būti ne ypač reta išimtimi, o plačiai paplitusiu reiškiniu.

Toks Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas yra nesuderinamas su Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies nuostata, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

65. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) prieštaravo Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

66. Tai konstatavęs, Konstitucinis Teismas toliau netirs, ar Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalies (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostata „Šio straipsnio 1 dalies 2 punktą netaikomas: <...> 2) lietuvių kilmės asmenims, kurių tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu“ ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad Pilietybės įstatymo

18 straipsnio 1 dalies 2 punktą (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) netaikomas tik lietuvių kilmės asmenims ir yra taikomas ne lietuvių kilmės asmenims, neprieštaravo Konstitucijos 12 straipsnio 1, 3 dalims, 29 straipsniui.

67. Seimo 2006 m. balandžio 6 d. priimto Pilietybės įstatymo 12, 18, 20, 26, 28, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo 2 straipsniu buvo pakeista Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) ir šis straipsnis buvo papildytas nauja 4 dalimi.

67.1. Pilietybės įstatymo 18 straipsnyje (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) nustatyta:

„1. Lietuvos Respublikos pilietybės netenkama:

- 1) atsisakius Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 2) įgijus kitos valstybės pilietybę;
- 3) Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2 punktą netaikomas Lietuvos Respublikos piliečiui, įgijusiam kitos valstybės pilietybę po 2003 m. sausio 1 d., jeigu jis yra:

1) asmuo, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjęs Lietuvos pilietybę, jo vaikas, vaikai ir provaikai (jeigu šis asmuo, jo vaikas, vaikai ar provaikai nerepatriavo);

2) lietuvių kilmės asmuo, kurio tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu.

3. Asmuo gali būti pripažintas netekusiu Lietuvos Respublikos pilietybės, jeigu jis tarnauja kitos valstybės karo tarnyboje arba dirba kitos valstybės tarnyboje, neturėdamas Lietuvos Respublikos atitinkamų institucijų leidimo.

4. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys, įgiję kitos valstybės pilietybę ar gavę kitos valstybės piliečio pasą arba kitą tos valstybės pilietybę patvirtinantį dokumentą iki 2002 m. gruodžio 31 d., laikomi netekusiais Lietuvos Respublikos pilietybės nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo dienos ar tos valstybės piliečio paso ar kito tos valstybės pilietybę patvirtinančio dokumento išdavimo dienos.“

67.2. Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas reiškia iš esmės tą patį, ką ir nustatytasis Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija): asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatriavo), taip pat lietuvių kilmės asmenys, kurių tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu, įgiję kitos valstybės pilietybę, nepraranda Lietuvos Respublikos pilietybės ir tuo pat metu gali būti ir Lietuvos Respublikos, ir kitos valstybės piliečiai. Taip sudaromos prielaidos dvigubai pilietybei būti ne ypač reta išimtimi, o plačiai paplitusiu reiškiniu.

Toks Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) nustatytas

teisinis reguliavimas yra nesuderinamas su Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies nuostata, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

67.3. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalis (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) prieštarauja Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

68. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad pareiškėjų – Seimo narių grupės ir Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymuose keliamos abejonės dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai yra susijusios *inter alia* su tuo, kokios yra įstatyminės galimybės Lietuvos Respublikos piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę, kaip yra reguliuojami Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo santykiai (ypač tada, kai įgyjama kitos valstybės pilietybė).

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat konstatuota, kad tam tikri Pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) straipsniai (jų dalys) sudaro prielaidas dvigubai pilietybei tapti ne ypač reta išimtimi, o paplitusiu reiškiniu. Šiuo Konstitucinio Teismo nutarimu minėti straipsniai (jų dalys) yra pripažinti prieštaraujančiais Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

Pažymėtina, kad prielaidų atsirasti dvigubai pilietybei įstatyminis įtvirtinimas sietinas ne tik su Pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) straipsniais (jų dalimis), kuriuose, pažeidžiant Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalį, apibrėžiamas Lietuvos Respublikos piliečių korpusas, įtvirtinamas teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo institutas, reguliuojami Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo santykiai. Tokios prielaidos gali atsirasti reguliuojant ir kitus santykius, *inter alia* Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimo santykius.

Prielaidos pažeisti Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalį gali atsirasti ne tik tada, kai nustatomas toks teisinis reguliavimas, kad dviguba pilietybė tampa ne ypač reta išimtimi, o paplitusiu reiškiniu, bet ir tada, kai Lietuvos Respublikos pilietybė suteikiama (taip pat ir išimties tvarka) tokiems kitos valstybės pilietybę turintiems asmenims, kurie nėra susiję su Lietuvos valstybe nuolatiniais faktiniais ryšiais, integravęsi į Lietuvos visuomenę. Ir vienu, ir kitu atveju Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti nuvertinama.

Sistemiškai vertinant Pilietybės įstatyme (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatytą teisinį reguliavimą konstatuotina, kad šiuo Konstitucinio Teismo nutarimu pripažinus, jog Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai prieštarauja tam tikri šios konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimo metu galioję minėto įstatymo straipsniai (jų dalys), leidę Lietuvos Respublikos piliečiams tuo pat metu būti ir kitų valstybių piliečiais, būtent 1 straipsnio 1 punktas (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos

piliečiai yra ir tie šiame punkte nurodyti asmenys, kurie turi ir kitos valstybės pilietybę, 17 straipsnio (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) 3 dalis ta apimtimi, kuria nėra nustatyta reikalavimo įgyvendinant teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, 18 straipsnio 2 dalis (2006 m. balandžio 6 d. redakcija), nėra visiškai pašalinamos įstatyminės prielaidos pagal kitus Pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) straipsnius, leidžiančius Lietuvos Respublikos piliečiams tuo pat metu būti ir kitų valstybių piliečiais, pažeisti Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies imperatyvus. Šiuo atžvilgiu ydingos yra ir minėto įstatymo 20 straipsnio 2 dalis (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) bei 16 straipsnio 1 dalis (2006 m. liepos 18 d. redakcija).

68.1. Pilietybės įstatymo 20 straipsnio „Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimas“ 2 dalyje (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) nustatyta:

„Asmeniui, netekusiam Lietuvos Respublikos pilietybės iki šio Įstatymo įsigaliojimo dienos, taip pat šio Įstatymo 18 straipsnio 1, 3 ar 4 dalyje, Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 7 dalyje numatytais pagrindais ir atitinkančiam šio Įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punkto sąlygas, Lietuvos Respublikos pilietybę gali būti grąžinta pagal tokio asmens prašymą, netaikant jam šio Įstatymo 12 straipsnyje nustatytų sąlygų.“

68.1.1. Toks teisinis reguliavimas, kai iš asmens, norinčio susigrąžinti Lietuvos Respublikos pilietybę, nereikalaujama *inter alia* atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, sudaro prielaidas dvigubai pilietybei būti ne ypač reta išimtimi, o paplitusiu reiškiniu ir yra nesuderinamas su Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies nuostata, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

68.1.2. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Pilietybės įstatymo 20 straipsnio 2 dalis (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad iš asmens, norinčio susigrąžinti Lietuvos Respublikos pilietybę, nereikalaujama atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, prieštarauja Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

68.2. Pilietybės įstatymo 16 straipsnio „Pilietybės suteikimas išimties tvarka“ 1 dalyje (2006 m. liepos 18 d. redakcija) nustatyta:

„Respublikos Prezidentas, vadovaudamasis šiuo Įstatymu, gali suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę nusipelnusiems Lietuvos Respublikai ir integravusiems į Lietuvos visuomenę užsienio valstybių piliečiams ar asmenims be pilietybės išimties tvarka netaikant jiems šio Įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų. Nuopelnais Lietuvos Respublikai laikytina užsienio valstybės piliečio ar asmens be pilietybės veikla, kuria asmuo ypač reikšmingai prisideda prie Lietuvos Respublikos valstybingumo stiprinimo, Lietuvos Respublikos galios ir jos autoriteto tarptautinėje bendruomenėje didinimo. Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka netaikant šio Įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų taip pat gali būti

suteikta, kai tai sietina su viešuoju interesu ar Lietuvos Respublikos vardo garsinimu atstovaujant Lietuvai.“

68.2.1. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime yra konstatuota, kad suteikiant Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka asmens nuopelnai Lietuvos valstybei turi būti tokie ir taip pagrįsti, kad dėl jų buvimo nekiltų abejonių, kad net tais atvejais, kai užsienio valstybės pilietis turi nuopelną Lietuvai ir yra susijęs su Lietuvos valstybe nuolatiniais faktiniais ryšiais, integravęsis į Lietuvos visuomenę, sprendžiant, ar tokiam asmeniui suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka, turi būti įvertinamos visos tokį asmenį apibūdinančios aplinkybės, turi būti vadovaujamasi Tautos ir Lietuvos valstybės interesais.

68.2.2. Pilietybės įstatymo 16 straipsnio 1 dalies (2006 m. liepos 18 d. redakcija) nuostata „Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka netaikant šio Įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų taip pat gali būti suteikta, kai tai sietina su viešuoju interesu ar Lietuvos Respublikos vardo garsinimu atstovaujant Lietuvai“ reiškia, kad kitos valstybės pilietybę turinčiam asmeniui Lietuvos Respublikos pilietybę gali būti suteikta nepaisant to, ar šis asmuo jau turi, ar neturi ypatingų nuopelnų Lietuvos valstybei, ar jis jau yra, ar nėra susijęs su Lietuvos valstybe faktiniais ryšiais, ar jis jau yra, ar nėra integravęsis į Lietuvos visuomenę.

Toks teisinis reguliavimas yra nesuderinamas su Lietuvos Respublikos pilietybės konstitucine samprata, jis nepagrįstai išplečia galimybes asmenims, turintiems kitos valstybės pilietybę, įgyti Lietuvos Respublikos pilietybę netaikant jiems Pilietybės įstatymo 12 straipsnyje (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) nustatytų sąlygų.

Pilietybės įstatymo 16 straipsnio 1 dalies (2006 m. liepos 18 d. redakcija) nuostata „Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka netaikant šio Įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų taip pat gali būti suteikta, kai tai sietina su viešuoju interesu ar Lietuvos Respublikos vardo garsinimu atstovaujant Lietuvai“ yra nesuderinama su Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies nuostata, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

68.2.3. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Pilietybės įstatymo 16 straipsnio 1 dalies (2006 m. liepos 18 d. redakcija) nuostata „Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka netaikant šio Įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų taip pat gali būti suteikta, kai tai sietina su viešuoju interesu ar Lietuvos Respublikos vardo garsinimu atstovaujant Lietuvai“ prieštarauja Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

69. Tai, kad šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punktą (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra ir tie šiame punkte nurodyti asmenys, kurie turi ir kitos valstybės pilietybę, Pilietybės įstatymo 17 straipsnio (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) 3 dalis ta apimtimi,

kuria nėra nustatytas reikalavimas įgyvendinant teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, 18 straipsnio 2 dalis (2006 m. balandžio 6 d. redakcija), 20 straipsnio 2 dalis (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad iš asmens, norinčio susigrąžinti Lietuvos Respublikos pilietybę, nereikalaujama atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, 16 straipsnio 1 dalies (2006 m. liepos 18 d. redakcija) nuostata „Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka netaikant šio Įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų taip pat gali būti suteikta, kai tai sietina su viešuoju interesu ar Lietuvos Respublikos vardo garsinimu atstovaujant Lietuvai“ prieštarauja Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai, taip pat kad Pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) prieštaravo Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai, negali būti interpretuojama kaip pagrindas, kuriuo remiantis būtų galima kvestionuoti asmenų, įgijusių Lietuvos Respublikos pilietybę (esančių Lietuvos Respublikos piliečiais) pagal atitinkamas antikonstitucinius pripažintus Pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) straipsnius (jų dalis) ir turinčių dar ir kitos valstybės pilietybę, turimą Lietuvos Respublikos pilietybę. Tokie asmenys ir toliau yra Lietuvos Respublikos piliečiai.

IV

1. Deramas, Konstitucija grindžiamas Lietuvos Respublikos pilietybės santykių teisinis reguliavimas – svarbi valstybingumo stiprinimo sąlyga, Lietuvos pilietinę Tautą – valstybinę bendruomenę vienijantis veiksnys.

2. Lietuvos Respublikos pilietybės santykių teisinis reguliavimas turi būti stabilus. Tai ypač pasakytina apie įstatymines nuostatas, apibrėžiančias Lietuvos Respublikos piliečių korpusą.

3. Vertinant šios konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimo metu galiojančiame Pilietybės įstatyme (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatytą teisinį reguliavimą pažymėtina, kad jis yra labai prieštaringas, nenuoseklus, painus. Šiame įstatyme nemaža nuostatų, kurios sunkiai dera vienos su kitomis. Kai kurios formuluotės yra dviprasmiškos.

Šis įstatymas taisytinus iš esmės.

4. Įstatymų leidėjas, nepaisydamas Konstitucijos 12 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis, tolydžio plėtė įstatymines galimybes Lietuvos Respublikos piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę.

Galiausiai buvo nustatytas toks įstatyminis reguliavimas, kai didžiulė dalis Lietuvos Respublikos piliečių tuo pat metu gali būti ir kitų valstybių piliečiais. Pilietybės įstatyme (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatytas teisinis reguliavimas ne tik neužkerta tam kelio, bet net ir skatina tokią tendenciją.

Pagal Konstituciją tai nepateisinama.

5. Pabrėžtina, kad jeigu įstatymų leidėjas iš tikrųjų vadovaujasi nuostata, kad dvigubos pilietybės nereikia riboti, jis pirmiausia turėtų imtis atitinkamų Konstitucijos nuostatų, *inter alia* 12 straipsnio, revizijos ir tai daryti laikydamasis tos tvarkos, kuri yra nustatyta pačioje Konstitucijoje.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 12 straipsnis, nustatantis Lietuvos Respublikos pilietybės santykių teisinio reguliavimo pagrindus, yra Konstitucijos – vientiso akto – I skirsnyje „Lietuvos valstybė“, kurio nuostatomis yra nustatyta ypač didelė konstitucinė apsauga: pagal Konstitucijos 148 straipsnio 2 dalį Konstitucijos I skirsnio nuostatos gali būti keičiamos tik referendumu.

6. Kad ir kaip ateityje būtų koreguojamas Lietuvos Respublikos pilietybės santykių įstatyminis reguliavimas, turi būti paisoma Konstitucijos nuostatų, *inter alia* tų, kurios įtvirtina visų asmenų lygiateisiškumą ir nediskriminavimą dėl etninės kilmės.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 ir 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija; Žin., 1991, Nr. 36-977) nuostata „jei šie asmenys nėra repatrijavę iš Lietuvos“ prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalis (1991 m. gruodžio 10 d. redakcija; Žin., 1991, Nr. 36-981) ta apimtimi, kuria nebuvo nustatyta reikalavimo atstatant Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio 3 dalies (1993 m. gruodžio 7 d. redakcija; Žin., 1993, Nr. 70-1303) nuostata „jei visi nurodytieji nėra repatrijavę iš Lietuvos“ prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, o šio įstatymo 18 straipsnio 3 dalies (1993 m. gruodžio 7 d.; Žin., 1993, Nr. 70-1303) nuostata „Jiems netaikomos šio straipsnio pirmosios dalies ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punkto išlygos“ prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija; Žin., 1995, Nr. 86-1940) nuostata „jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavę iš Lietuvos“ prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, o šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1995 m. spalio 3 d. redakcija; Žin., 1995, Nr. 86-1940) ta apimtimi, kuria neliko anksčiau šiame punkte

(1991 m. gruodžio 5 d. redakcija; Žin., 1991, Nr. 36-977) buvusios nuostatos „jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės“, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

5. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1995 m. spalio 3 d. redakcija; Žin., 1995, Nr. 86-1940) nuostata „jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos“ prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

6. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 17 straipsnio 5 dalis (1995 m. spalio 3 d. redakcija; Žin., 1995, Nr. 86-1940) ta apimtimi, kuria nebuvo nustatyta reikalavimo įgyvendinant teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

7. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1996 m. vasario 6 d. redakcija; Žin., 1996, Nr. 16-415) nuostata „jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos“ prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

8. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1997 m. liepos 2 d. redakcija; Žin., 1997, Nr. 67-1668) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos“ prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

9. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas (1997 m. liepos 2 d. redakcija; Žin., 1997, Nr. 67-1668) ta apimtimi, kuria buvo įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra ir tie šiame punkte nurodyti asmenys, kurie turi ir kitos valstybės pilietybę, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

10. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (1997 m. liepos 2 d. redakcija; Žin., 1997, Nr. 67-1668) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos“ prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

11. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalis (1995 m. spalio 19 d. redakcija; Žin., 1995, Nr. 90-2014) prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

12. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 1 straipsnio 3 dalis (1997 m. liepos 2 d. redakcija; Žin., 1997, Nr. 67-1669) prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

13. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punktas (2002 m.

rugsėjo 17 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 95-4087) ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai yra ir tie šiame punkte nurodyti asmenys, kurie turi ir kitos valstybės pilietybę, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

14. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1 straipsnio 1 punkto (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 95-4087) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

15. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 17 straipsnio (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 95-4087) 3 dalis ta apimtimi, kuria nėra nustatyta reikalavimo įgyvendinant teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

16. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 punkto (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 95-4087) nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

17. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 95-4087) prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

18. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 18 straipsnio 2 dalis (2006 m. balandžio 6 d. redakcija; Žin., 2006, Nr. 46-1645) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

19. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 20 straipsnio 2 dalis (2006 m. balandžio 6 d. redakcija; Žin., 2006, Nr. 46-1645) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad iš asmens, norinčio susigrąžinti Lietuvos Respublikos pilietybę, nereikalaujama atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

20. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 straipsnio 1 dalies (2006 m. liepos 18 d. redakcija; Žin., 2006, Nr. 81-3186) nuostata „Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka netaikant šio Įstatymo 12 straipsnyje numatytų pilietybės suteikimo sąlygų taip pat gali būti suteikta, kai tai sietina su viešuoju interesu ar Lietuvos Respublikos vardo garsinimu atstovaujant Lietuvai“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio 2 daliai.

21. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalis (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 95-4088) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

22. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 4 dalies

(1994 m. kovo 15 d. redakcija; Žin., 1994, Nr. 22-347) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal formą prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, o pagal turinį prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

23. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 2 punkto 5 dalies (1994 m. liepos 18 d. redakcija; Žin., 1994, Nr. 56-1098) nuostata „Repatrijavimu laikomas išvykimas į etninę tėvynę arba apsigyvenimas etninėje tėvynėje“ pagal formą prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, o pagal turinį prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Egidijus Kūris

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Vytautas Sinkevičius

Stasys Stačiokas

Romualdas Kęstutis Urbaitis